

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXII broj 328 Nikšić jul 2011. ISSN 1805136

Poslovni
rezultati u prvih
šest mjeseci
2011. godine

**PROIZVODNJA
NA NIVOU
PLANIRANE**
str. 04

TEMA BROJA:
Projekat
turističke
valorizacije
HE Piva

**ENERGETSKI
I TURISTIČKI
BISER**
str. 14

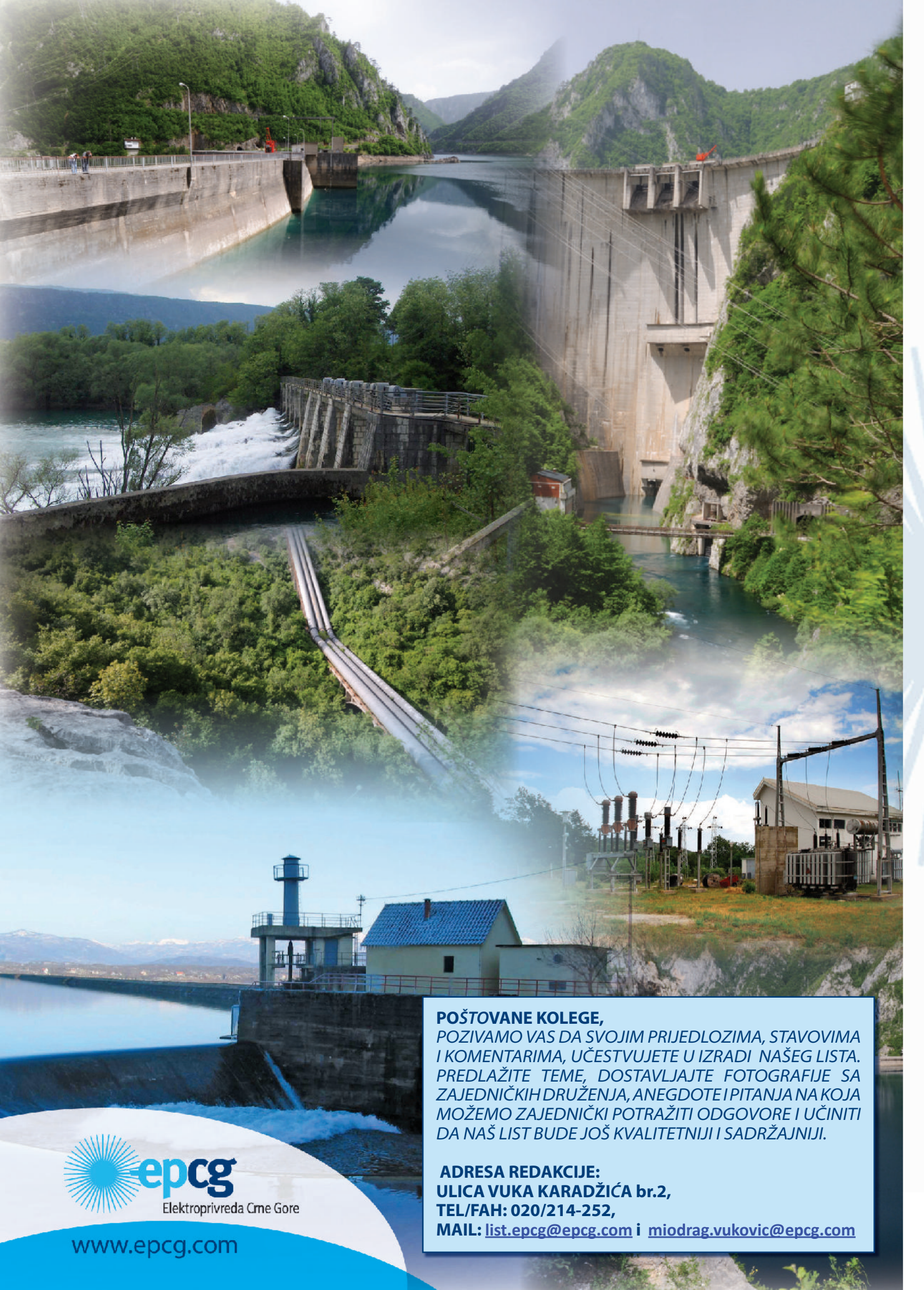
Nagradna igra:
Imena dobitnika
prvog kruga

DRUGI KRUG
OD 25.07.
DO 10.08.
str. 46

Novi projekti

**ČISTA ENERGIJA IZ
HE "OTILOVIĆI"**

POŠTOVANE KOLEGE,

POZIVAMO VAS DA SVOJIM PRIJEDLOZIMA, STAVOVIMA I KOMENTARIMA, UČESTVUJETE U IZRADI NAŠEG LISTA. PREDLAŽITE TEME, DOSTAVLJAJTE FOTOGRAFIJE SA ZAJEDNIČKIH DRUŽENJA, ANEGDOTE I PITANJA NA KOJA MOŽEMO ZAJEDNIČKI POTRAŽITI ODGOVORE I UČINITI DA NAŠ LIST BUDE JOŠ KVALITETNIJI I SADRŽAJNIJI.

ADRESA REDAKCIJE:

ULICA VUKA KARADŽIĆA br.2,

TEL/FAH: 020/214-252,

MAIL: list.epcg@epcg.com i miodrag.vukovic@epcg.com

Elektroprivreda Crne Gore

www.epcg.com

SADRŽAJ

Poslovni rezultati u prvih šest mjeseci 2011. godine PROIZVODNJA NA NIVOU PLANIRANE	str. 04
Zoran Đukanović, novoizabrani glavni operativni direktor EPCG PREDSTOJI OGROMAN POSAO	str. 05
Mihailo Gluščević, novi direktor Direkcije za ICT OSTVARENJE CILJEVA REALNOST	str. 05
Intervju: Roberto Castellano, direktor Direkcije za poslovni i tehnički razvoj EPCG ZAVOLIO SAM CRNU GORU	str. 06
Novi projekti ČISTA ENERGIJA IZ HE "OTILOVIĆI"	str. 08
Deveta redovna Skupština akcionara FINANSIJSKA RECESIJA PROŠLOST	str. 10
Druga redovna Skupština Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG DOSLJEDNA PRIMJENA KOLEKTIVNOG UGOVORA	str. 12
TEMA BROJA: Projekat turističke valorizacije HE Piva ENERGETSKI I TURISTIČKI BISER	str. 14
Kontrola mjernih mjesta u Podgorici KRAĐI SE PO SVAKU CIJENU MORA STATI NA PUT	str. 19
Služba održavanja 35 kV dalekovoda ŽIVOT POD NAPONOM	str. 24
Milorad Pejović - najstariji radnik ED Pljevlja ŽIVA ISTORIJA KOLEKTIVA	str. 28
Naši gosti: Selektor i članice Ženske košarkaške reprezentacije Crne Gore ENERGIJA KOJA POBJEĐUJE	str. 30
Polaznici ljetnje škole GIZ-a u posjeti HE "Perućica" PLANETA JE U NJIHOVIM RUKAMA	str. 32
Đukan Đikanović, autor amaterskog projekta o reverzibilnim elektranama na Jadranu STRUJA IZ MORA IMA BUDUĆNOST	str. 36

Predsjednik Odbora direktora
Srdan Kovačević

Izvršni direktor
Enrico Malerba

DIREKCIJA ZA ODNOS
SA JAVNOŠĆU

Direktor
Rajko Šebek
rajko.sebek@epcg.com

Rukovodilac Sektora za
internu komunikaciju
Mitar Vučković
mitar.vuckovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
Miodrag Vuković
miodrag.vukovic@epcg.com

Redakcija:
Ivan Zorić
ivan.zoric@epcg.com

Olivera Vulanović
olivera.vulanovic@epcg.com
Biljana Mitrović
biljana.mitrovic@epcg.com

Kompjuterska obrada:
Ivana Ilić

Operater:
Vidoje Zeković
vidoje.zekovic@epcg.com

Naslovna strana:
Vjekoslav Bojat

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić
Telefoni: 040/204-130, 214-252
Fax: 040/214-252
E - mail: list.epcg@epcg.com
Web site: www.epcg.com
Štampa: OBOD - Cetinje
Tiraž: 1500
Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić

Poslovni rezultati u prvih šest mjeseci 2011. godine

PROIZVODNJA NA NIVOU PLANIRANE

Ukupno polugodišnje ostvarenje svih proizvodnih kapaciteta Elektroprivrede Crne Gore je za 1,6 procenata, ili za 25 GWh, veće od proizvodnje predviđene energetske bilansom za ovaj period godine. Prvih šest mjeseci su donijeli prebačaj plana TE „Pljevlja“ za 5 posto, dok su generatori HE „Piva“ proizvele 14 procenata preko planiranog. Turbine HE „Perućica“ imali su učinak koji iznosi 90 procenata od plana, dok su male hidroelektrane ostvarile 84 procenata od predviđenog. U Sektoru za trgovinu energijom, kažu da iako je proizvodnja na nivou planirane, ona ipak iznosi 68 procenata od prošlogodišnje, rekordne godine koja je, „bila izuzetna i neće se skoro ponoviti.

U prvoj polovini godine plan TE „Pljevlja“ veći je za 5 odsto, dok su generatori HE „Piva“ proizveli 14 odsto preko plana za 2011.

U odnosu na prethodnu godinu, proizvodnja je znatno manja, ali i potrošnja je ove godine, u odnosu na planiranu, takođe manja, za 162 miliona KWh, odnosno 92,8 odsto od planirane. Međutim, u odnosu na protekli period prošle godine, potrošnja je za 5,2 posto, ili za 102 GWh veća. Ovogodišnju ljetnu sezonu karakterišu nagli temperaturni skokovi, pa je konzum Crne Gore, početkom

jula trošio 10,5, da bi upotreba aparata za klimatizovanje prostorija, kasnije, podigla potrošnju na 12 miliona KWh. Kako imamo ukupnu potrošnju, u odnosu na prošlu godinu, veću, a, istovremeno, proizvodnja je manja u odnosu na uporedni period iz 2010. godine, za 744 miliona KWh, za očekivati je da će energetske i ekonomske pokazatelji biti ispod rezultata iz 2010.

Obilnijih padavina u aprilu, maju i junu nije bilo, tako da iako akumulacije od sredine marta nijesu nijesu korišćene, ili je to rađeno u najmanjoj mjeri kako bi se sačuvala, za kasnije, njihov nivo je znatno ispod predviđenog. Planirane akumulacije HE „Perućica“, za šestomjesečni period, trebalo je da budu 161, a bile su, svega, 75 miliona kubnih metara, što znači da je vode u njima bilo za više od 50 posto manje od plana. Kod HE „Piva“ je nešto bolja situacija, EPS u posljednje vrijeme minimalno koristi proizvodnju ove elektrane, u privskoj akumulaciji, po planu je trebalo da bude 301, a kraj ovog perioda dobio je 217 miliona kubnih metara vode, ili 72,1 posto od plana. Stanje akumulacija ukazuje na potrebu dodatne kupovine električne energije. Iz Sektora za trgovinu energijom su nam rekli da će nastojati da kupovinu obave pod povoljnim uslovima, što uključuje kupovinu većih količina subotom i nedjeljom, zavisno od mogućnosti, odnosno koliko to bude dozvoljavala optimizacija ostalog dijela sistema.

O.V.

Zoran Đukanović, novoizabrani glavni operativni direktor EPCG

PREDSTOJI OGROMAN POSAO

Zoran Đukanović, novi glavni operativni direktor Elektroprivrede Crne Gore, rođen je 1964. godine u Nikšiću. Osnovnu i srednju školu završio je u Podgorici, a Elektrotehnički fakultet - smjer energetika na Univerzitetu Crne Gore 1989. godine. Od 1. aprila 1990. godine radio je kao operativni dispečer u Nacionalnom dispečerskom centru Elektroprivrede Crne Gore. U Nacionalnom dispečerskom centru obavljao je između ostalog, poslove izrade softvera za energetske obračune i prognoze i radio na usavršavanju i doradi podataka, kao koautor, sa kolegama iz NDC-a.

Za šefa Službe za operativno upravljanje i vođenje elektroenergetskog sistema u NDC-u imenovan je u februaru 2004. godine, a za direktora Funkcionalne cjeline Prenos 11. jula 2005. godine..

Od juna 2008. do juna 2009. godine bio je član Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, a od marta 2009. do jula 2011. godine obavljao je funkciju predsjednika Odbora direktora Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD.

O funkciji koju odnedavno vrši Zoran Đukanović kaže:

- Ovo je, za naše prilike nova funkcija, koja treba da koordinira operativno tehničke poslove u kompaniji uključujući i upravljanje energijom. Imajući u vidu promjene koje su nastupile u energetske sektoru usljed liberalizacije tržišta električne energije, ambiciozne razvojne planove u narednom petogodištu, stanje u pojedinim djelatnostima, kao i potrebu transformacije EPCG u efikasno organizovanu tržišno orjentisanu kompaniju. može se bez dileme reći da predstoji ogroman posao. U tom smislu će se morati paralelno rješavati najveći problem, koji su prisutni u obavljanju distributivne, snabdjevačke i proizvodne djelatnosti i raditi na realizaciji investicionih planova, koji će ne samo omogućiti trajno rješenje ovih problema već i intezivan razvoj kompanije. Faktor vrijeme i saradnja sa Direkcijom za razvoj će biti, po mišljenju Đukanovića, od velikog značaja.

- U isto vrijeme u OC Upravljanje energijom će se morati sprovesti aktivnosti, koje će za cilj imati dalje osposobljavanje ovog dijela kompanije, kako bi se moglo kvalitetno odgovoriti sve većim zahtjevima na tržištu električne energije – zaključuje Zoran Đukanović.

M.V.

Mihailo Gluščević, novi direktor Direkcije za ICT

OSTVARENJE CILJEVA REALNOST

Novoizabrani direktor Direkcije za ICT Mihailo Gluščević rođen je 22.11.1971 godine u Podgorici. Diplomirao je 1995. godine na Elektro-tehničkom fakultetu u Podgorici, smjereletronika. Postdiplomskestudijezavršiojena Ekonomskom fakultetu podgoričkog univerziteta.

Gluščević je od 1996.-1998. radio kao programer u Montenegrobanci AD, potom je bio angažovan u Anglo-Yugoslav Banci u Londonu kao software developer. Odatle se vraća na isto radno mjesto u Montenegrobanci AD, da bi od 2000. do 2005. godine radio kao direktor IT službe u Euromarket Banci. Sa ovog mjesta Gluščević odlazi u NLB Montenegrobanku AD, gdje je bio direktor IT sektora do 2010. godine. Nakon toga on prelazi u Prvu Banku Crne Gore na mjesto direktora Sektora za razvoj IT nakon čega je došao u našu Kompaniju u kojoj je imenovan na mjesto direktora Direkcije za ICT.

Novi direktor ove, za razvoj naše Kompanije veoma značajne, Direkcije kaže da je u okviru procesa reorganizacije i modernizacije EPCG predviđena i realizacija niza strateških IT projekata, kojim će se povećati stepen automatizacije složenih poslovnih procesa i efikasnost obavljanja poslovnih operacija.

- U 2011. godini implementirano je ERP rješenje eBS (E-Business Suite) na Oracle platformi, dok je u toku implementacija novog rješenja za billing u saradnji sa strateškim partnerima – naglašava Gluščević.

On dodaje da je u pripremi izrada nove organizacione šeme Direkcije za ICT sa ciljem formiranja efikasnije servisno-razvojno orijentisane poslovne linije u skladu sa dobrom poslovnom praksom i organizacionim standardima.

- Misija Direkcije ICT je, prvenstveno, pružanje podrške (razvojne i operativne) poslovnim i tehnološkim ciljevima kompanije. U saradnji sa ostalim poslovnim linijama i FC realno je očekivati ostvarenje ciljeva na organizacionom, tehničkom i tehnološkom planu razvoja kompanije – zaključuje Gluščević.

M.V.

Roberto Castellano,
direktor Direccije za poslovni i tehnički razvoj EPCG

ZAVOLIO SAM CRNU GORU

Gospodine Kastelano, kao prvi čovjek Direccije za poslovni i tehnički razvoj, recite nam nešto više o projektu „Otilovići“

Brana "Otilovići" na rijeci Čehotina je završena 1982 godine. Visoka je 59 metara i pravi akumulaciju ukupne zapremine 18x106 m3.

Primarna namjena akumulacije je bilo snadbijevanje vodom TE "Pljevlja" kao i gradskog akvadukta. Skladišni kapacitet akumulacije, tokom većeg dijela godine, prelazi potražnju za vodom, a to je razlog čestih preliva (kao što je slučaj na slici).

U elektrani Otilovići postojaće dvije turbine – generatora (jedna od 3.2 MVA i druga od 0.5 MVA), koji će generisati zajedno oko 11.000.000 kWh godišnje. S obzirom na to da prosječna porodica troši oko 2.500 kWh godišnje, elektrana Otilovići će moći da zadovolji energetske potrebe oko 4.400 porodica

Umjesto uzaludnog trošenja te vode, prirodno je i logično napraviti hidro elektranu. Po planu unutar malog objekta nizvodno od brane biće instalirane dvije turbine – generatori (sa pomoćnim komponentama), koji će proizvoditi električnu energiju. Ovo će omogućiti da imamo dodatnu energiju bez povećanja pritiska na okolinu.

U elektrani Otilovići postojaće dvije turbine – generatora (jedna od 3.2 MVA i druga od 0.5 MVA) koji će generisati zajedno oko 11.000.000 kWh godišnje. S obzirom na to da prosječna porodica troši oko 2.500 kWh godišnje, elektrana Otilovići će moći da zadovolji energetske potrebe oko 4.400 porodica.

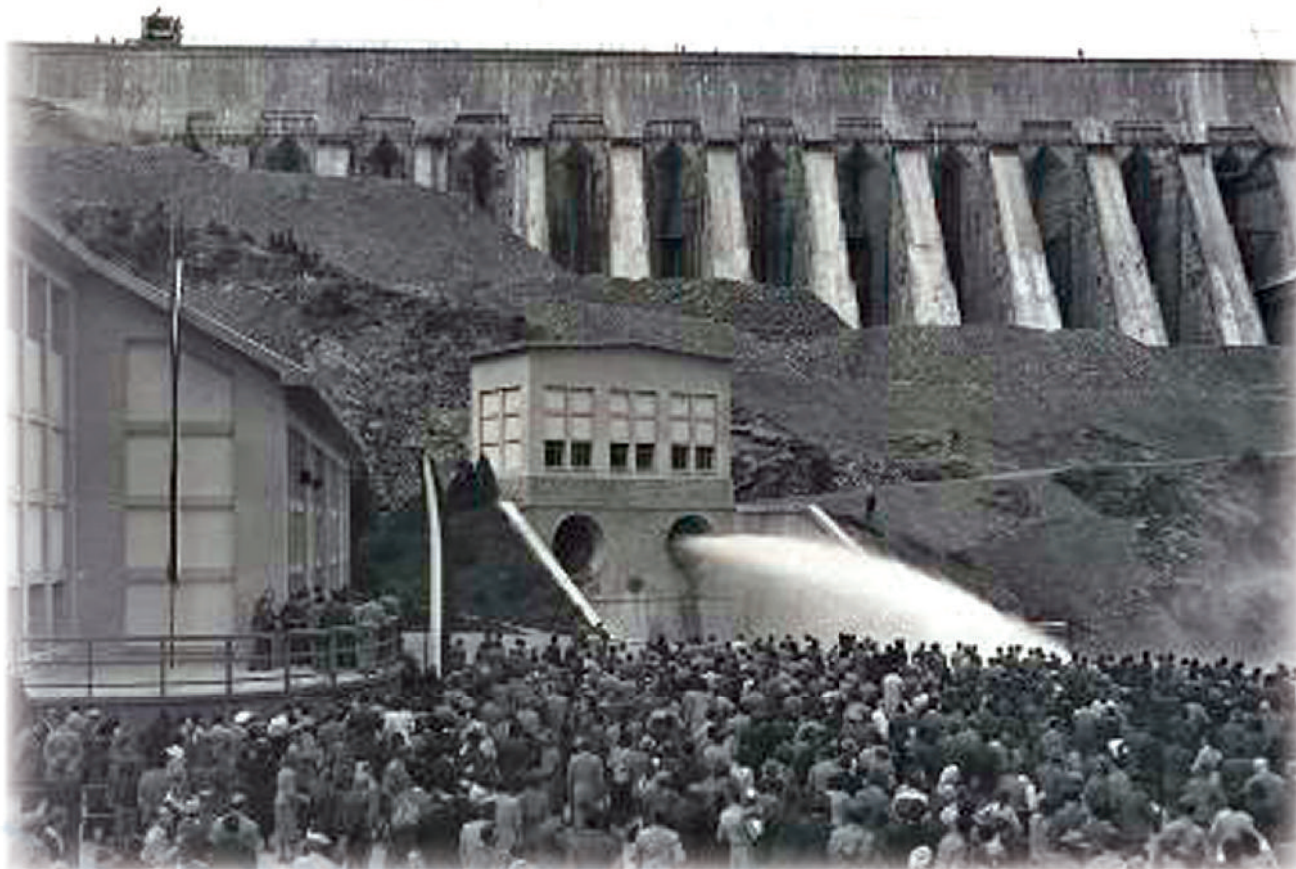
Treba uzeti u obzir i korist za životnu sredinu: svaki kWh proizveden iz obnovljivih izvora (kao što je hidro energija) omogućava da se izbjegne emisija CO2, kao i potrošnja nafte.

To znači da će elektrana Otilovići zamjeniti proizvodnju oko 7.300 tona CO2 i potrošnju od oko 3 miliona litara nafte svake godine.

Osim toga, mala elektrana će raditi tokom cijele godine, zbog obaveze puštanja ekološko minimalnog protoka, koji omogućava život rijeci Čehotini.

Volim da se sjetim da je jedan od posljednjih projekata, koje sam realizovao u Italiji prije nego što sam došao ovdje, bila upravo hidroelektrana, po konceptu, veoma slična Otilovićima. Imali smo preliv iz jedne akumulacije A2A, koja nije bila energetske eksploatacane. Tu smo napravili elektranu, nizvodno od brane, koja koristi vodu koja bi bila u suprotnom izgubljena

Taj projekat je bio unutar jednog od ekološki najzaštićenijih područja u Italiji (Stelvio-Stilfserjoch - nacionalni park, koji se dijeli sa Švajcarskom) i dobili smo pohvale od vlasti, jer je to ekološki bio dobro realizovan projekat.

Da li EPCG ima neke slične projekte u svojim planovima?

Elektroprivredin Investicioni plan se i dalje razmatra do detalja, ali svakako nam je osnovni cilj da značajno povećamo proizvodnju energije, pogotovo iz obnovljivih izvora. Među projektima postoje dobre ideje i za male hidroelektrane, kao i za sanaciju postojećih.

S obzirom na to da živite u Nikšiću i da intenzivno učite jezik, recite nam Vaše utiske o gradu pod Trebjesom i o Crnoj Gori uopšte. Da li Vam jezik predstavlja barijeru u poslu?

Od prvog trenutka kad sam sletio u Crnu Goru zavolio sam ovu zemlju. Zapravo, živim u Crnoj Gori od februara 2011. godine, ali zbog projekta Morača dolazio sam u Crnu Goru makar jednom mjesečno od 2009. godine. U posljednje dvije godine sam posjetio mnogo mjesta i mogu da potvrdim da je Crna Gora stvarno najbolje čuvana tajna Evrope, sa svojom prirodom i umjetničkim ljepotama. Nikšić se nalazi na veoma dobroj poziciji u Crnoj Gori i mislim da je ovo veoma prijateljski i siguran grad.

Ja se trudim da naučim jezik, iako možda ne previše intenzivno, ali ga moram naučiti, jer treba da imam direktan kontakt sa kolegama i apsolutno je neophodno imati laku komunikaciju sa njima.

U posljednje dvije godine sam posjetio mnogo mjesta i mogu da potvrdim da je Crna Gora stvarno najbolje čuvana tajna Evrope, sa svojom prirodom i umjetničkim ljepotama. Nikšić se nalazi na veoma dobroj poziciji u Crnoj Gori i mislim da je ovo veoma prijateljski i siguran grad

Gdje provodite svoje slobodno vrijeme?

Zaista nemam puno slobodnog vremena. Kada ne radim, uživam u vožnji biciklom po okolini Nikšića (Nikšićko polje), upoznajem se sa karakteristikama teritorije, mislim o novim mogućim energetske inicijativama ili o mogućnostima bolje energetske eksploatacije postojećih postrojenja.

Kakvi su vaši odnosi sa kolegama i kako vidite razvoj Direkcije u kojoj ste čelni čovjek?

U Elektroprivredi sam naišao na veoma dobre, obučene i kooperativne ljude.

Ono što bih ja volio da se uvede (čak i zato što je to obaveza koju sam dobio od našeg tehničkog partnera A2A, gdje sam radio više od 20 godina), je usvajanje međunarodne tehnički najbolje prakse i metoda upravljanja projektima u skladu sa modernim zahtjevima kvaliteta, a sve u cilju realizacije novih inicijativa koje će povećati vrijednost naše kompanije.

M.Vuković

Novi projekti ČISTA ENERGIJA IZ HE "OTILOVIĆI"

Ono što daje posebnu važnost ovom projektu jeste činjenica da je ovo prvi projekat koji će biti realizovan u skladu sa mehanizmom čistog razvoja u oblasti energetike u Crnoj Gori. Crna Gora, kao potpisnica Kjoto protokola u Grupi ne aneks - B zemalja, nema obavezu u pogledu smanjenja emisije gasova staklene bašte, ali može da doprinese smanjenju emisija putem realizacije projekata kroz Mehanizam čistog razvoja Kjoto protokola.

Prvi projekat mehanizma čistog razvoja u crnogorskoj energetici, buduća mala hidroelektrana "Otilovići", na istoimenom jezeru u blizini Pljevalja, predstavljena je 06. jula pljevaljskoj stručnoj i laičkoj javnosti.

Direktor Direkcije za poslovni i tehnički razvoj EPCG **Roberto Castellano** kazao je da je Odbor direktora Elektroprivrede Crne Gore, u skladu sa planom investicija, 2010. godine odlučio da se gradi mala hidroelektrana na akumulaciji Otilovići.

-Ovo je tek prvi od niza planiranih projekata čiji je cilj ne samo povećanje proizvodnje električne energije, nego i bezbjednosti i zaštite životne sredine. Javnosti je poznato da je EPCG posljednjih godina, velika sredstva ulagala u rekonstrukciju svojih postrojenja, a mala HE "Otilovići"

predstavljajući prvi novi proizvodni objekat nakon 1982. godine", istakao je Castellano.

Imajući u vidu da je Crna Gora do sada iskoristila relativno mali procenat svog bogatog hidroenergetskog potencijala i da za pokrivanje elektroenergetskog potreba mora da uvozi električnu energiju, izgradnja svakog proizvodnog objekta od velikog je značaja, pogotovo ako novi objekti kao resurs koriste višak protočnih voda i tako ne utiču na promjenu režima voda.

Projekat gradnje HE "Otilovići" je model koji će biti ugrađen u planove budućih investicija Elektroprivrede Crne Gore, kako sa aspekta poštovanja ekoloških standarda, tako i sa aspekta maksimalnog korišćenja već postojećih elektroenergetskih objekata. Naime, mala HE Otilovići trebalo bi da koristi upravo višak protočnih voda iz postojeće akumulacije Otilovići.

Tehničke karakteristike i proizvodne kapacitete buduće HE "Otilovići" predstavio je rukovodilac Sektora za razvoj i inženjering **Srdjan Vujadinović**.

Vujadinović je, na početku svog izlaganja, prisutne podsjetio da je lučna brana Otilovići visoka 59m sa pripadajućom akumulacijom ukupne zapremine 18x106m³ na rijeci Čehotini izgrađena još 1982. godine i da joj je osnovna namjena bila da vodom snabdijeva TE Pljevlja. Međutim, s obzirom da doticaji i zapremina akumulacije, u dužem periodu godine, znatno premašuju potrebe za vodom primarnog korisnika, pokazalo se da postoji mogućnost korišćenja vode iz akumulacije u hidroenergetske svrhe, što će se ostvariti izgradnjom i priključenjem male hidroelektrane uz postojeću branu, kazao je Vujadinović. On je istakao da bi planirana proizvodnja energije u budućoj

Potrebno vrijeme za izgradnju objekta nakon dobijanja gradjevske dozvole je 2 godine. Aktivnosti na projektu započete su krajem 2010., a početak izgradnje planiran je za jun 2012., tako da je početak rada elektrane predviđen za jun 2014. godine

maloj hidroelektrani iznosila, za srednji raspoloživi proticaj vode, 11,52 GWh.

Potrebno vrijeme za izgradnju objekta nakon dobijanja dozvole za gradjenje je dvije godine. Aktivnosti na projektu započete su krajem 2010., a početak izgradnje planiran je za jun 2012., tako da je početak rada elektrane predviđen za jun 2014. godine"- naveo je Srdjan Vujadinović.

Rukovodilac za projekte mehanizma čistog razvoja u Elektroprivredi Crne Gore **Ratko Bataković**, naglasio je da je projekat HE "Otilovići" posebno važan zbog činjenice da je to prvi projekat koji će biti realizovan u skladu sa mehanizmom čistog razvoja u oblasti energetike u Crnoj Gori. Crna Gora, kao potpisnica Kjoto protokola u Grupi ne aneks - B zemalja, objasnio je Bataković, nema obavezu u pogledu smanjenja emisije gasova staklene bašte, ali može da doprinese smanjenju emisija putem realizacije projekata kroz mehanizam čistog razvoja Kjoto protokola. Upravo, Crna Gora pripada grupi zemalja koja se može kvalifikovati za ulogu domaćina projekata mehanizma čistog razvoja. Ovi projekti donose tzv. sertifikovane jedinice redukcije emisija (Certified Emission Reduction - CER)" zaključio je Bataković.

Mehanizme čistog razvoja, inače, pogodno je primjenjivati u sektoru eneegetike, zatim industrijskim procesima, upravljanju otpadom, šumarstvu i poljoprivredi. Svi projekti se dijele na male i velike, pri čemu mali projekti podrazumijevaju, između ostalog, i elektrane na obnovljivu energiju snage do 15 MW u koje se ubraja i buduća mala hidroelektrana "Otilovići".

R.E.

PRATIĆE SE KVALITET VODA

Na konstataciju potpredsjednika opštine Pljevlja Avda Ajanovića, da bi za taj grad bilo jako značajno, da se prilikom gradnje HE "Otilovići" postave i uređaji za analizu kvaliteta vode, imajući u vidu da se iz akumulacije Otilovići zahvata i najveća količina pitke vode za gradski vodovod, rukovodilac Sektora za razvoj i inženjering Srdjan Vujadinović pojasnio je da tek predstoji izrada ekološke studije, koja mora da predvidi i jasne mjere monitoringa.

-Već pratimo kvalitet voda, kako uzvodno, tako i nizvodno od našeg objekta. Mislim da će mjere monitoringa biti uključene prilikom i nakon izgradnje same elektrane. Vjerovatno ćemo biti u obavezi da vršimo monitoring kvaliteta voda koje protiču ispod našeg gradilišta i za vrijeme dvogodišnje izgradnje i kada elektrana počne sa radom i to će biti propisano ekološkim elaboratima u kojima će do kraja biti ispoštovani strogi evropski standardi u toj oblasti, kazao je Vujadinović.

MEHANIZAM ČISTOG RAZVOJA

Crna Gora je Kjoto protokol ratifikovala 27. marta 2007. godine, čime je, kao država-domaćin, omogućila učestvovanje u Mehanizmu čistog razvoja, kojim se podstiče održivi razvoj, energetska efikasnost, korišćenje obnovljivih izvora energije, privlačenje stranih investicija, transfer tehnologija. Da bi ispunila uslov za učešće u projektima Mehanizma čistog razvoja, Crna Gora je uspostavila institucionalni i zakonski okvir za procjenu i odobravanje ovih projekata formiranjem Ovlašćenog nacionalnog tijela Crne Gore - DNA. Jedan od ciljeva realizacije ovog projekta jeste i pozicioniranje Crne Gore, prvi put na mapi zemalja u kojima su realizovani mali projekti Mehanizma čistog razvoja.

PIONIRSKI POSAO

U ime Opštine Pljevlja i Akademskog centra Pljevlja predstavnik EPCG, kompanije A2A i ostale goste iz Italije pozdravio je Dr Filip Vuković, predsjednik Opštine.

-Elektroprivreda je u Pljevljima prisutna već tridesetak godina, koliko je i stara ideja da se na izgrađenoj brani Otilovići napravi mala elektrana. To što je prošlo 30 godina i nije toliko važno koliko je važno da je HE „Otilovići“ praktično prvi objekat u Crnoj Gori poslije duže vremena u sferi proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora. Rijeka Čehotina na kojoj će biti izgrađen taj objekat i njene pritoke imaju mnogo veći potencijal za proizvodnju električne energije i mislim da ovo može da se tretira kao pionirski posao. Kao građanin Pljevalja jako se radujem početku tog projekta i želim vam ugodan boravak u Pljevljima i uspješan rad, rekao je Vuković.

DEVETA REDOVNA SKUPŠTINA AKCIONARA FINANSIJSKA RECESIJA PROŠLOST

Nezavisni revizor Pricewaterhousecoopers pozitivno ocjenio finansijski izvještaj za 2010. godinu, a uz taj Skupština jednoglasno usvojila Izvještaj o poslovanju. Pricewaterhousecooper revizori u narednom jednogodišnjem periodu. Odbor direktora u nepromijenjenom sastavu: Srdjan Kovačević i dalje predsjednik.

Aktionarima konstataci da je Elektroprivreda u 2010. godini radila u veoma složenim uslovima, ali da je bila obzirla na to, ostvarena neto dobit od oko 105 miliona eura. Izraženo je čvrsto uvjerenje da je Kompanija konačno izašla iz finansijske recesije te da konsolidovano ulazi u fazu materijalnog jačanja i dinamičnijeg razvoja. U prilog tome govori i pozitivna ocjena finansijskog izvještaja nezavisnog revizora **Price water house Coopers** a kome je, na prijedlog kompanije **A2A**, kao kvalifikovanog akcionara, Skupština ukazala povjerenje i u narednom jednogodišnjem periodu.

Prošla 2010. godina za Elektroprivredu Crne Gore bila je godina rekordnih proizvodnih rezultata ne samo ukupno nego i na svim proizvodnim objektima pojedinačno. Tako je sa proizvedenih 4.021 GWh električne energije plan pre-

Elektroprivreda je uspjela da kroz potpunu materijalnu i socijalnu sigurnost zaposlenih, obezbijedi veću motivisanost na radnom mjestu. Zarade i ostala lična primanja obračunavani su i isplaćivani, uglavnom, u utvrđenim rokovima, a u najvećem dijelu ispoštavane su i ostale odredbe kolektivnog ugovora.

mašen 28 odsto i, bez malobrojnih iznimki, zadovoljene potrebe potrošnje, što je svojevrsan kuriozitet, s obzirom na godinama najavljivanu prekomjernu potrošnju električne energije u Crnoj Gori.

Izraženo je čvrsto uvjerenje da je Kompanija konačno izašla iz finansijske recesije te da konsolidovano ulazi u fazu materijalnog jačanja i dinamičnijeg razvoja.

Predsjedavajući Skupštine Ranko Vojinović podsjetio je da je rekordna proizvodnja rezultat izuzetno povoljnih hidroloških prilika u prvom i četvrtom kvartalu, ali i pune pogonske spremnosti, maksimalnog angažovanja zaposlenih i ispoljenog umjerenja u razmjeni i odlaganju viškova energije. Zadovoljavajući rezultati ostvareni su i na distributivnom nivou. Gubići na mreži svedeni su ispod 20 odsto i pokazuju izraženiju tendenciju smanjenja, što po ocjeni Vojinovića, veoma ohrabruje u vjerovanju da se mogu i moraju dostići ciljevi zacrtani u tom dijelu. Pri tom, ostvareni procent naplate u prosjeku je iznosio 93 odsto.

U cilju kadrovske politike poboljšana je stalosna i struktura proizvodnih zanimanja. Broj stalno zaposlenih radnika, krajem 2010. godine, sveden je na 2.621, da bi, s obzirom da je trend smanjenja nastavljen u prvom dijelu ove godine broj zaposlenih na neodređeno smanjen za još oko 200. U to vrijeme, Elektroprivreda je uspjela da, kroz potpunu materijalnu i socijalnu sigurnost zaposlenih, obezbijedi veću motivisanost na radnom mjestu. Zarade i ostala lična primanja obračunavani su i isplaćivani, uglavnom, u utvrđenim rokovima, a u najvećem dijelu, ispoštavane su i ostale odredbe kolektivnog ugovora.

U tokom 2010. godine u tekuće i investiciono održavanje te modernizaciju proizvodnih objekata i distributivne mreže uloženo je 24 miliona eura, što je, po ocjeni akcionara, najsigurniji garant funkcionisanja elektroenergetskog sistema. Uz to, mogle su se raditi i na pripremi predstojećeg razvojnog ciklusa zasnovanog na valorizaciji nesporne bogatog, ali još nedovoljno iskorišćenog i mnogoprakog električne energetske potencijala.

Skupština akcionara proglasila je mandat dosadašnjim članovima Odbora direktora na još godinu. Tako je većinski odlučio kapital u Odboru i dalje zastupati: **Srdjan Kovačević, Miodrag Čanović, Boris Bušković i Nikola Martinović** dok su predstavnici kompanije **A2A** u Odboru ponovo: **Giuliano Zuccoli, dr Renato Ravanelli i mr Mauro Miglio**. Nakon Skupštine, konstituisan je Odbor direktora, za čijeg je predsjednika ponovo izabran **Srdjan Kovačević**.

Dr Vukobrat B. Mitrović

Massimo Sala, glavni finansijski direktor EPCG.

VEĆA PROIZVODNJA I IZVOZ

Glavni finansijski direktor EPCG Massimo Sala, predstavljajući akcionarima rezultate poslovanja iz prošle godine naveo je da je prihod od hidroenergetске proizvodnje u 2010. godine bio je 30 odsto veći nego 2009., dok je TE „Pljevlja“ proizvela duplo više energije što je omogućilo smanjenje ukupnog uvoza za 20 miliona € i uspješno izvoz u obližnje zemlje.

Sala je istakao da su efekti povećane proizvodnje uticali na ukupni prihod od 45 miliona €, što je bila posljedica odluke Regulatorne agencije za energetiku iz decembra 2009. godine po kojoj su cijene elektriciteta snižene 20 odsto. Okolnost da je to uspjelo da povećano opim proizvedene i prodane energije išle u stranu prilog i ublažile posljedice smanjenja tarifa za električnu energiju, objasnio je glavni finansijski direktor EPCG.

U 2010. ostvarili smo prihod od 301 milion € koji je manji nego 2009. godine, ali, na sreću, i cijene uvozne energije bile su niže. Operativni neto profit je bio 7,4 miliona €, a prethodne godine, 4,750 miliona €. Profit prije poreza iznosio je bliži 15,8 miliona eura, a poslije obračunatih taksi i poreza oko 16,5 miliona, dok je, protekla 2009. godina završena sa 4,14 miliona € neto dobiti.

Razlike u standardima još su jedan momenat koji je karakterisao prošlogodišnji bilans, istakao je Massimo Sala i naglasio da je menadžment koristio međunarodno prihvaćene knjigovodstvene standarde na koje su se pozivali u izradi bilansa.

Krstó Stevanović, manjinski akcionar: CIJENA ZNATNO ISPOD TRŽIŠNE

Apsurdno je to što je Regulatorna agencija za energetiku, svojom posljednjom odlukom, oslobodila cijenu od 30 € za MWh energije proizvedene domaćim izvorima, a 60 € za uvezeni MWh, istakao je, između ostalog, u svom obraćanju Skupštini manjinski akcionar Krstó Stevanović, načelnik odeljenja EPCG. Stevanović je podsjetio da je u 2010. ostvarena cijena za direkćne potrošaće od 40,95 €/MWh, a za distributivne od 77,23 € što je, kako je kazao, niže nego prethodnih godina.

„Smatram da je besmisleno, sa jedne strane stimulisati proizvodnju elekćične energije, a sa druge, prodati je ispod cijene kalkulacije“, Stevanović. Stevanović je neprimjerenom nazvao kampanju čija je medijska javnost u Crnoj Gori usmjerenu protiv strateškog partnera EPCG – kompanija A2A uz obrazloženje da je italijanska kompanija uložila veliku novac u Elektroprivredu i da je normalno to što očekuje profit.

OSTVARENI CILJEVI POSLOVNE POLITIKE

2010-godina bila je druga godina uspješnog menadžerskog upravljanja od strane kompanije A2A, kao kvalifikovanog akcionara i strateškog partnera. Bila je to godina u kojoj je punim angažovanjem upravljačkih i menadžerskih struktura i svih zaposlenih ostvaren Konsolidovani biznis plan i osnovna načela poslovne politike. Realizovan je Elektroenergetski bilans i obezbijedjeno uredno snabdijevanje svih potrošaća elekćičnom energijom. U konačnom, u najvećoj mogućoj mjeri ostvareni su tekući i strateški poslovni ciljevi.

Druga redovna Skupština Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG

Dosljedna primjena kolektivnog ugovora

Druga redovna Skupština Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG, održana početkom jula, usvojila je, između ostalog, godišnji Izvještaj o radu Izvršnog odbora, kao i Izvještaj o finansijskom poslovanju.

Skupština je donijela i zaključke kojima se od sindikalnih organa zahtijeva da do 1. 10. ove godine pokrenu postupak za izmjenu i dopunu Pojedinačnog kolektivnog ugovora.

Sindikalni organi će biti u obavezi da od poslodavca traže dosljednu primjenu člana 33. Pojedinačnog kolektivnog ugovora koji se odnosi na kvartalno pregovaranje o obračunskoj vrijednosti koeficijenta.

Takođe se zahtijeva i aktiviranje rada Odbora za primjenu i praćenje Kolektivnog ugovora, a organi Sindikata, će, preko sindikalnih povjerenika, upoznati zaposlene o realizaciji ovih zaključaka.

Prezentujući Izvještaj o radu, Zoran Ostojić, predsjednik SOZ -a, istakao je zadovoljstvo činjenicom da su glavne odredbe Kolektivnog ugovora, uglavnom, poštovane, te da su redovno isplaćivane zarade, naknade zarada, zimnica, jubilarne nagrade i ostala primanja.

- U tom dijelu smo zadovoljni, ali smo nezadovoljni iznosom najniže cijene rada, odnosno obračunske vrijednosti koeficijenta. Pregovarački tim Sindikalne organizacije je, u nekoliko iscrpljujućih pregovora, pokušao argumentima da ubijedi predstavnike poslodavca da su se stekli uslovi za povećanje najniže cijene rada – obračunske vrijednosti koeficijenta. Isticali smo dobro poslovanje Kompanije i ostvarenu dobit, obaveze iz Kupoprodajnog ugovora između Vlade Crne Gore i italijanske kompanije A2A – da svaki prebačaj plana ide u korist zarada zaposlenih, porast troškova života, egzistencijalne i socijalne potrebe zaposlenih i njihovih porodica i ostali elementi na osnovu kojih se ugovara povećanje cijene rada. Predstavnik menadžmenta je istakao da je Kompanija još opterećena velikim gubicima na mreži, izmjenama Pravilnika o tarifama, nedovoljno odobrenim prihodom od strane Regulatorne agencije za energetiku i visokim prosjekom zarada zaposlenih, koje su među prvima u okruženju - rekao je Zoran Ostojić.

- Za naredni period moramo dobro razmisliti šta nam je raditi na planu uvećanja cijene rada i poboljšanja

položaja zaposlenih, ali sa velikim oprezom i uz potpunu podršku sindikalne baze, jer zaposleni nijesu spremni za radikalnije metode pritiska na poslodavca ili kašnjenje zarada u slučaju osporavanja obračunske vrijednosti koeficijenta od strane pregovaračkog tima Sindikalne organizacije - naglasio je predsjednik Sindikalne organizacije. Osvrnuvši se na problem racionalizacije radne snage Ostojić je naglasio da je od poslodavca zahtijevano da riješi status zaposlenih na određeno vrijeme i prevede ih u stalni radni odnos i na taj način popuni upražnjena radna mjesta.

- Jednim dijelom je udovoljeno našem zahtjevu, ne u potpunosti, ali ćemo, ubuduće, nastojati da se borimo za trajno rješenje radnog statusa, posebno onih zaposlenih koji već godinama rade na određeno vrijeme u EPCG - istakao je Ostojić.

Analizirajući finansijske iskaze, Dragoljub Nikčević, predsjednik Nadzornog odbora, saopštio je da je, od ukupnog prihoda, koji je iznosio 253 hiljade 372 €, na godišnjem nivou potrošeno, oko, 116 hiljada €, što govori o racionalnom ponašanju i praksi da se ne troši bez plana i odluka nadležnih sindikalnih organa.

O.V.

KOREKTNNA ATMOSFERA

Osvrćući se na ekspozu predsjednika Sindikalne organizacije, na Skupštini su se čula i suprotstavljena mišljenja. Delegati, Radomir Radonjić, Saša Skrobanović i Božidar Bakić, založili su se za eksplicitniji pristup sindikalnim pravima. Naglasak su stavili na visinu otpremnina, dobrovoljnu prodaju radnih mjesta i problem zaposlenih na određeno vrijeme. U izjavi za „Elektroprivredu“, Zoran Ostojić, predsjednik SOZ – a, naglasio je da je Skupština održana u korektnoj atmosferi i konstruktivnom radu. Bilo je i drugačijih stavova, ali su protekli u duhu tolerancije, što je, po njegovom mišljenju, dalo kvalitet skupštinskom zasijedanju. O izrečenim primjedbama, Ostojić kaže:

- Moj stav je jasan od prvoga dana od kako sam na ovoj funkciji. Sva pitanja definisana su Kupoprodajnim ugovorom koji su zaključili Vlada Crne Gore i italijanski partner A2A. Zaslugom ovog Sindikata povećani su iznosi otpremnina: donja granica pomjerena je, sa 6 – 7, na 15 000 €, dok je gornja, sa, početnih 20, došla do 24 000 €. Država je svom strateškom partneru, italijanskoj kompaniji A2A, povjerila kompletno upravljanje Elektroprivredom, pa mislim da je ona, a ne poslovodstvo, adresa za potencijalne prigovore. Lično mislim da nema mjesta radikalnim mjerama, već se moramo usredsrediti na kreiranje socijalnog programa u slučaju tehnološkog viška, što je i jedan od zaključaka Skupštine SOZ -a.

TEMA BROJA: PROJEKT TURISTIČKE VALORIZACIJE HE PIVA

ENERGETSKI I TURISTIČKI BISER

Pored ogromne uloge i nespornog značaja za crnogorski elektroenergetski sistem, smještena u nsvakidašnjem prirodnom ambijentu, HE PIVA predstavlja atraktivan i nezaobilazan segment turističke ponude opštine Plužine u kojoj su se, posljednjih godina, ozbiljno posvetili razvoju turističkog proizvoda. Izgradnjom objekata ugostiteljsko-turističke namjene obogatio bi se boravak posjetilaca, stručnih, naučnih i obrazovnih ekscursija i svih onih koji od izgradnje hidroelektrane pokazuju velik interes za impresivni objekat u surovo lijepom kanjonu Pive. Na međjunrodnom konkursu za urbanističko-arhitektonsko uređenje kompleksa brana, koji je 2009. raspisalo Ministarstvo za uređenje prostora i zaštitu životne sredine, prva nagrada u konkurenciji deset radova iz Italije, Hrvatske, Srbije i Crne Gore pripala arhitektonskom studiju „Ivanišić Kabashi Arhitekti“ iz Hrvatske.

Kada su početkom sedamdesetih godina prošlog vijeka radnici i gradjevinska operativa iz svih republika tadašnje SFR Jugoslavije krenuli da „spojite niti“ iz jednog u drugi kraj kanjona rijeke Pive imali su samo jedan cilj – da elektroenergetskom sistemu tadašnje Jugoslavije podare godišnje još blizu milijardu kilovatsati najcjenjenije vršne energije. Koju godinu kasnije, kada su to i uspjeli, shvatili su da su stvorili grandiozni objekat koji u kutku neponovljive prirode plijeni atraktivnošću pred okom zadivljenog posmatrača. Od tada pa sve do današnjih dana se oni koji su ostajali bez daha pred jednom od najviših i najljepših brana u Evropi koja akumulira najveći bazen pitke vode na Balkanu. Tako pored ogromne uloge i nespornog energetskog značaja sve više dolazi do izražaja i njegova turistička valorizacija atraktivnih sadržaja i vizuelni crnogorskog elektroenergetskog giganta.

BALANS IZMEĐU ČOVJEKA I PRIRODE

U cilju definisanja osnova za valorizaciju brana na Plužiniju kao turističkog potencijala sjevera Crne Gore i Plužina, Ministarstvo za uređenje prostora i zaštitu životne sredine je, kao što je poznato, još sredinom 2009. godine raspisalo konkurs za urbanističko-arhitektonsko uređenje tog kompleksa na koji je pristiglo deset radova iz Italije, Hrvatske, Srbije i Crne Gore. Intencija je bila da se dobije kvalitetno, atraktivno i funkcionalno rješenje koje će na najbolji način stvoriti privlačan ambijent za turiste.

Jedan od motiva za raspisivanje konkursa bio je, kako navode u Ministarstvu, stvaranje uslova za turističku valorizaciju Pivskog jezera, odnosno osmišljavanje atraktivne lokacije same brane koja zbog svoje impresivne arhitekture može postati svojevrsna turistička atrakcija. Pri tome, težilo se očuvanju integriteta i karakteristične linije brane

bez narušavanja ambijenta i odavanjem strukture iznad linije pive, na čemu se i zasnivao osnovni princip projekta. Iz Ministarstva objašnjavaju kako je svrha konkursa bila da se uradi vanjska analiza i čuje mišljenje stručnjaka o tome šta je moguće dobiti u tom prostoru i koji je najprimjereniji nivo intervencije. Jedan od kriterijuma bio je uklapanost u postojeći nepoznatiji ambijent, odnosno minimalna intervencija koja taj ambijent neće narušiti. Primjeri iz svijeta pokazuju da slične monumentalne građevine, koje su postale dio pejzaža, mogu biti i dio turističke ponude. Izgradnjom objekata ugostiteljsko-turističke namjene obogatio bi se boravak posjetilaca, stručnih, naučnih i obrazovnih ekscursija. Ovakvi objekti imaju i svoje informacione prostore za prezentacije i seminare, prostor za stalnu muzejsku postavku posvećenu samoj brani, kao i multifunkcionalni prostor za povremene dožbe.

U ovom pokušaju da se bitno utapriječi i oživi ovaj prostor koji ima uzetajan potencijal, prije svega zbog serzacije nsvakidašnje ponude (hotel na brani i sa fanatsičnim pogledom) i tako uspostavljen reper na mapi Crne Gore. Inspirativni ambijent i izazov proizlaze iz različitih originalnih i smjelih prijedloga prostornih intervencija, a posebnu vrijednost predstavljaju predviđanja o uloznovih konstrukcija u turističkoj valorizaciji regije kao i mogućim uticajima na njen društveno-ekonomski status.

Prva nagrada, pored ključne strukturne žirija, pripala je hrvatskom studiju „Ivanišić Kabashi Arhitekti“.

U obrazloženju žirija navodi se da je posebnost rješenja koje je ponudila ova studija, jasan i temeljen autorski stav i definisana mjera intervencije. Osnovna teoretska postavka zasnovana je na prirodnom i tehnološkom karakteru mjesta, te intenziviranju njegove logike i percepcije.

Autor je, kako stoji u obrazloženju, odolao izazovu intervencije na svim ponudjenim zonama i koncentrisao se na zonu „glave“ brane na lijevoj obali kod postojećeg

šestouglaonog objekta. Pravilan odabir mjesta obnašanje činjenica da se radi o osunčanoj strani kompleksa, što je predložilo klimatskog komfora za boravak u ambijentu sa ekstremnim temperaturnim uslovima.

Primjeri iz svijeta pokazuju da slične monumentalne građevine, koje su postale dio pejzaža, mogu biti i dio turističke ponude. Izgradnjom objekata ugostiteljsko-turističke namjene obogatio bi se boravak posjetilaca, stručnih, naučnih i obrazovnih ekurzija

Projekat hrvatskih arhitekata tretira jugoistočnu zasebnu stranu kompleksa kao prostor u kome nema potrebe za dodatnim intervencijama novim sadržajima i koji treba koristiti za aktivni boravak u prirodi (druženje, pike, planiranje...).

Jugoistočna zona brane sa terenom predviđena je kao pravilno dimenzionisano saobraćajno okruženje za vozila, koje omogućava povrtni tok i cirkulaciju vozila.

Arhitektonska intervencija je planirana na osunčanoj i udaljenoj strani za eventualni boravak, a poseban kvalitet predloga se ogleda u razrađenoj faznosti u ostvarivanju funkcionalne strukture i funkcije.

Podržavanjem postojećih elemenata botenskih blokova na postojećim postavljene je kontinuitet i nastavljen ritam na betonskom platnu brane.

Novi objekat je diskretno umetnut u već formirani ambijent, neprimjetno se integriše u postojeće strukture i funkcionalnih nadograđuje i estetski obogaćuje, ne gubeći pri tome kvalitet konstruktivne ljepote brane i divljinu pejzaža prirode koja je okružuje. Novi objekti treba da u potpunosti doprinesu u poštovanje i prihvatanje prirode, formirajući balans između čovjeka i prirode, fokusirajući

na održivu energiju vode koja je tema cijelog poduhvata izgradnje brane, a time i pratećih sadržaja koji se planiraju. Za takvu ulogu bitno je da volumen objekta bude smiren i relativno jednostavan i na takav način preuzme svoju ulogu u ovom okruženju koje odavno ima svoj identitet.

JEDINSTVENI TURISTIČKI POTENCIJAL

Impresivna brana u uskom kanjonu između surovih planina, djelo ljudskih ruku uporedivo sa veličinom prirode koja ga okružuje, spoj prirodnog i tehnološkog fenomena koji su ovdje u rijetko viđenom jedinstvu bili su, poriječima Krunoslav Ivanišina, jednog od autora prvonagrađenog projekta turističke valorizacije HE Piva inspiracija i polazište za njihov prijedlog kojim su željeli da naglase povećane jedinstvene prirodno-tehnološke vrijednosti: pogled sa brane prema jezeru i niz kanjon, senzaciju vodonosne akumulacije puna i senzaciju samog akumulacionog jezera, shvaćenog kao velika platforma koja se diže iz vode prema prirodnom cilju, a pri tome u vodenom ogledalu reflektuje veličinu prirode koja ga okružuje.

IVANIŠIN: Kad se projekat završi, brana HE Piva postala bi dio formalnih turističkih itinerera, iako je, neformalno, ona već njihov nezanemarljiv dio. Dokazi za ovu tvrdnju mogu se lako pronaći jednostavnim pretraživanjem interneta ili brojanjem fotografija na Google Earthu.

Ivanišin je rekao da su u svom rješenju vodili računa o povezivanju ovog sa drugim vidovima turizma u Crnoj Gori, a mislili su i na potencijalni uticaj valorizacije brane u turističke svrhe na lokalnu industriju i ekonomiju.

Nas projekat smješten je na osunčanoj strani brane i predstavlja niz od pet povezanih djelova: kulu ispred brane s pogledom na kanjon, kulu iza brane s pogledom na jezero u kojoj je mali planinski dom (hotel već postoji u Plužinama) plato na mjestu gdje brana dodiruje planinu s parkiralištem na platou i prijenosnim prostorom između, most koji preko brane povezuje dvije kule u kome je smješten mali muzej i konačno, kad se zaostavre tehnološki i ekonomski uvjeti, platformu koja pluta na jezeru, zapravo klizna, u velikoj gredi koja spaja njegove obale, slijedeći promjenlivi vodostaj. Kod najvećeg vodostaja platforma je privezana uz oba obala, kod najnižeg, ona postaje uz drugu obalu jezera. Unutar platforme smješten je restoran, a nad njim pristajalište za male čamce kojima bi turisti odlazili u razgledanje akumulacionog jezera. Postupnom realizacijom projekta (svaki njegov dio može

Radnici Elektrosumadije po dolasku u HE Piva

se izvoditi kao posebna faza) postupno bi se povećavao turistički potencijal ovog jedinstvenog mjesta. I sam proces gradnje mogao bi biti turistička atrakcija. Zamislili smo ga tako da podstiče lokalnu građevinsku industriju i da u njemu sudjeluje lokalna radna snaga. Predviđeni materijali su jednostavni - beton i čelik, a radove bi bez problema mogli da izvede neko lokalno građevinsko poduzeće. Kad se prečekat završi, brana HE Piva postala bi dio formalnih turističkih itinerera, iako je, neformalno, ona već njihov nezamislivi dio. Dokaz za ovu tvrdnju mogu se lako pronaći jednostavnim pretraživanjem interneta ili brzo na ekranu tog znanja na Google Earthu - istakao je hrvatski arhitekta.

U to što nema vegetacije na padinama oko jezero između maksimalnih i minimalnih voda po njemu nije nedostatak već svojevrsan temeljni fenomen" ovog područja, o kojem je tako prepoznatljivo: kanyon Piva u kojem je čovjek tehnološki intervenisao u stvarb novu vjstulicu otvorenu u azliku od kanyona Tafel npr. koji je očuvan u prirodnom obliku.

- Temeljni fenomeni nekog nacionalnog parka obično su prirodne ljepote: slap, klisura, posebna zajednica biljaka i tome slično. Temeljni fenomeni područja HE Piva su armiranobetonska brana, njeno akumulaciono jezero koje mijenja razinu pa zato na njegovim obalama nema biljaka i opet slap, ali sasvim drukčiji od slapa u nekom nacionalnom parku.

I sam proces gradnje mogao bi biti turistička atrakcija. Zamislili smo ga tako da podstiče lokalnu građevinsku industriju i da u njemu sudjeluje lokalna radna snaga.

brana Hoover (Hoover Dam) u Coloradu je velika turistička atrakcija, koju posjećuju Amerikanci, ponosni na izuzetno djelo svoje nacije, a isto tako i mnogo brojni zadržani turisti. Piramida kod Gize i jezero okružuje ni po čemu nije posebno atraktivna, što se u slučaju brane HE Piva nikako ne bi moglo reći. U Egiptu ljudi također posjećuju jezero njih sa mnom iako njihova prirodna okolina nije ni malo ugodna za boravak čovjeka. Potencijalnim posjetiteljima samo treba ispričati priču i predstaviti im u danom prostoru rekonstrukciju koja bi došla posjetiteljima odgovarajući, zanimljiv i zabavan način. Upravo to smo pokušali ostvariti našim projektom i zasno je Ivanišin.

Govoreći o tome šta su nastojali da postignu, Ivanišin je iskao sljedeće:

Radnici Elektrosumadije u posjeti HE Piva

Mnogi turisti koji letuju ne obali požele da provedu dv, tri dana u unutrašnjosti gdje je mnogo druga klima. Oni koji će splavirati kanjone i Tare poželeće takođe da vide nešto sasvim drukčije, a tu je u neposrednoj blizini. Broj turista koji bi takvim turističkim slijedom došli vidjeti branu HE Piva vjerovatno ne bi bio dovoljan da opravda jednu turističku valorizaciju. Rađeći na natječajnom projektu došli smo do zaključka da turističku valorizirati branu, zapravo, znači ispričati priču o njoj i prirodi koja je okružuje na jedan arhitektonski način, a pri tom iskoristiti priče koje već postoje: o gradnji brane, o društvu koje je tu branu sagradilo, o drađnji manastira na izvoru Pive i njegovom premještanju, zajedno s freskama, statui, metar iznad, kao i priču o legendi da je za

do usjetak manastira bilo potrebno u njegovu temelje ugraditi jedan grob koji kod premještanja nije pronađen, tako dalje – u su, naravno, i nebrojena priča iz prirode, od geoloških fenomena do biljaka i životinja. Zato smo u našem projektu predvidjeli istaknuto mjesto za smještanje muzeja prirodnih tehnološke povijesti. On bi bio smješten u mostu koji dovezuje kulu ispred i kulu iz brane, a izlaga bi artefakte koji bi dokumentirali uvedene i neke druge priče, nama još nepoznate. Našim projektom želimo, dakle, naglasiti fenomene koji su već tamo na nama da ti fenomeni i dalje ostanu u prvom planu i u harmoniji s branom i arhitektonskim djelom i njenim okruženjem. Upravo zbog tog graditeljskog djela i njegovog prirodnog okruženja za

njih je kako je rekao Ivanišin, ovaj projekt bio zaista veliki izazov, a najveći izazov bio bi sprovesti ga u djelo na mjestu gdje je zamislen.

- Izazov je bio u postavljenom problemu – kako arhitektonskom intervencijom turistički valorizirati jednu prirodnu branu i fenomene koji je okružuju. Srećom po nas, tema natječaja poklopila se s našim traženjima, a našim interesom za odnos arhitekture i prirode, a stručni žiri prepoznao je upravo one kvalitete kojima smo stremili i prvom nagradom ukazao nam zaista veliku čast. Pobijediti na javnom i međunarodnom arhitektonskom natječaju u prilično oštroj konkurenciji nije mala stvar – zaključio je Krunoslav Ivanišin.

B.Mitrović-O. Ivanović

NEZAIBILAZNO I ATRAKTIVNO

Perspektiva u turizmu: Neđeljko Jovović

Na turističkoj mapi pivskog kraja, HE "Piva" je značajna građevinska atrakcija koja zauzima, svakako, posebno mjesto. I akumulaciono jezero posjeduje veliki turistički potencijal, doduše za sada malo iskorišćen, uglavnom, zbog neadekvatne infrastrukture. Jezero je privlačno za ribolovni turizam, pod uslovom da seredovnoporibljava, jertrenutnabiološka reprodukcija ne osigurava dovoljan riblji fond. Na određenim lokacijama, u zoni Plužina, Mratinja, Pivskog oka, jezero je interesantno i za kupanje. Tu su i svi preduslovi za bavljenje sportovima na vodi, kao što je kajak na mirnim vodama, veslanje, jedriličarstvo, smatra direktor TO Plužine Neđeljko Jovović. Jovović navodi da se uloga HE „Piva“ u turističkoj ponudi tog, po mnogo čemu jedin-

stvenog kraja, ipak, može posmatrati u svjetlu pozitivnih, ali i negativnih efekata na turizam kao strateško razvojno opredjeljenje pivskog kraja. U tom smislu, pored ostalog skreće pažnju na to da je za organizovanje plovni tura i omiljenih krstarenja ograničavajući faktor oscilacija nivoa jezera, koja je najizrazitija tokom ljetnjih mjeseci.

- Mislim da bi EPCG trebalo da, zajedno sa nadležnim državnim strukturama, napravi dogovor sa EPS – om po kome bi se jezero što manje praznilo za vrijeme ljetne turističke sezone. Ovome u prilog ide i tridesetpetogodišnje iskustvo koje potvrđuje da u ljetnjem periodu nema velikih dotoka ni bojazni da prorade prelivi na brani, navodi Jovović.

Što se turističkih mogućnosti Plužina tiče, Jovović ističe da su one velike i da se ne mogu dovesti u pitanje. Skreće pažnju na neobično lijepe gorostasne planine, čiste rijeke, brojna prirodna jezera i kanjone među najljepšim u Evropi, čistu i zdravu sredinu.

To je bogatstvo sa kojim se dičimo, a tu je i takodje bogato kulturno-istorijsko nasljeđe, zaključuje Jovović.

NAJVAŽNIJA JE BEZBJEDNOST

Najviše posjetilaca HE „Piva“ ima u ljetnoj turističkoj sezoni, objašnjava nam Dragan Mitrović, inženjer zaštite na radu, a sve posjete elektrani moraju biti najavljene i organizovane. -Dozvole za obilazak objekta potpisuju za to odgovorna lica, a prilikom obilaska elektrane i kretanja kroz pogon vodi se računa da se primijene sve mjere zaštite - kaže Mitrović.

Lazar Gašović, čuvar elektrane, u vrijeme turističkih posjeta obavezan je na povećanu budnost kako se ne bide silestone predviđeno. -Ima dosta posjetilaca, pa se vodi računa o bezbjednosti ljudi koji dolaze, naročito smo oprezni kad su u pitanju đačke ekskurzije - ističe Gašović.

LIJEPO I KORISNO

Impresivni elektroenergetski objekat, ljudskih ruku djelo u ambijentu posebno nadahnute prirode oduvijek je privlačio veliki broj znatiželjnih posjetilaca. Obilazak velepne gradjevine dugo je bio zastupljen i u programima nekih renomiranih turističkih agencija. U proteklih tri ipo decenije HE „Piva“ ugostila je veliki broj izletničkih i turističkih tura, školskih edukativnih ekskursija, a ništa rjedje nijesu bile ni pojedinačne posjete. HE „Piva“ nedavno je posjetila i veća grupa radnika „Elektrošumadije“ iz Kragujevca koji su nakon raftinga „suzom Evrope“ došli da uživo vide jednu od najpresivnih brana u Evropi i generatore „skriveno“ u planinskom masivu.

Kragujevcianin Nikola Pavićević, jedan od naših ljubaznih sagovornika, ispričao nam je da njihovo privredno društvo dvaput godišnje organizuje obilazak turističkih mjesta i posjete energetskim objektima.

- Prvi put obilazimo ovu vašu elektranu, prošle godine smo bili samo na brani. Objekat je, zaista, impresivan, čovjek ostaje bez daha. Njegova visina, postrojenje ukopano u planinu, sve je do te mjere upečatljivo da ostaje za pamćenje. Prirodne ljepote su izvanredne, a već nekoliko godina dolazimo ovdje na rafting. Obilazak elektrane omogućio nam je da spojimo rekreaciju i zabavu sa korisnim informacijama.

Vodja puta Slaviša Anđelić, inače predsjednik sportskog kluba „Elektrošumadije“, ne skrivajući pozitivne imresije andrićevski nadahnuto ističe da nema mjesta gdje se ne može naći nešto lijepo i među ljudima nešto dobro i kvalitetno. Piva je, svakako, jedan od crnogorskih bisera, i u proizvodnom i u turističkom pogledu - zaključuje Anđelić.

I učenici OŠ „Dobroslav Đedo Perunović“ sa Bogetića, njih tridesetak sa nastavnicima, obišli su, u okviru jednodnevnog edukativnog izleta, HE „Piva“. Znatiželjna djeca interesovala su se koje „izmislio“, kako se pravi i koliko treba da se izgradi jedna elektrana. Najmlađi su uvijek i najznatiželjniji, a ljubazni vodiči Duško Knežević, inženjer geologije i građevinski tehničar Lucija Mitrić dragim gostima iz Bogetića omogućili su da bezbjedno razgledaju utrobu brane i zavire iza prekidača. Pitanja su „pljuštala“ sa svih strana. Djeca gledaju branu, njenu visinu, dive joj se dok slušaju o tome koliko je teško bilo izgraditi ovakav jedan objekat u kanjonu i kako su se graditelji do radnog mjesta morali penjati konopima po par stotina metara.

I dok nastavnik Vojo skreće pažnju da je posjeta mjestima poput HE „Piva“ veoma efikasan način edukacije, ali i dobra prilika da Elektroprivreda uspostavi dobru komunikaciju sa najmlađima i približi im model razumnog odnosa prema električnoj energiji, utiske đaka najbolje odslikavaju riječi polumaturantkinje Milice: „Ako kažemo da je danas bilo dobro, pogriješićemo. Bilo je SUPER!“

KONTROLA MJERNIH MJESTA U PODGORICI

KRAĐI SE PO SVAKU CIJENU MORA STATI NA PUT

Važno je istrajati u namjeri da ljudi konačno shvate da električnu energiju koju kupe od EPCG moraju i da plate. Treba stvoriti takav ambijent u društvu da se krađa el. energije nikome ne isplatiti. Elektroprivredi je u tome neophodna pomoć nadležnih državnih institucija.

Smanjenje gubitaka električne energije jedan je od najvažnijih zadataka u FC Distribucija. Stoga, u Službi za mjerenje podgoričke Elektrodistribucije tim poslovima posvećuju veliku pažnju. Svakodnevno naporno rade kako bi gubitke sveli u planirane okvire.

Šef Službe za kontrolu i mjerenja ED Podgorica Vladimir Ivanović ističe da preduzimaju sve zakonom predviđene mjere kako bi imovinu Elektroprivrede zaštitili od krađe električne energije koja je poprimila velike razmjere i kojoj se po svaku cijenu mora stati na put.

- Kada bi se na taj način otudjena sredstva kompanije uložila u razvoj elektro-distributivne mreže i objekata, imali bi još kvalitetnije napajanje i sigurnije snabdijevanje električnom energijom, što je u korist svih potrošača u Crnoj Gori, a sigurno je da se sa više rada i ulaganja može i više učiniti, posebno na mijenjanju odnosa potrošača prema električnoj energiji i plaćanju računa za utrošenu energiju. Treba strpljivo raditi i ići korak po korak - smatra Ivanović.

Stalne kontrole i otkrivanje krađe električne energije opasan su i težak posao. Nesavjesni potrošači, umjesto stida što su uhvaćeni u krađi, sve češće posežu za nasiljem. Radnicima angažovanim na kontroli mjernih mjesta često je i fizički ugrožena bezbjednost.

-Radnici EPCG angažovani na ovim poslovima imaju službene legitimacije i ovlaštenje da uđu u svaki posjed ili objekat radi kontrole i isključenja, a potrošač je dužan da im obezbijedi pristup mjernim uređajima i instalacijama. Na terenu nije uvijek tako. Problem nastaje kada se otkrije krađa. Dolazi do verbalnih prijetnji, a ponekad i fizičkih napada na naše radnike koji ostaju staloženi, iako je ponekad veoma teško ostati priseban, kaže Ivanović.

Zaposleni u Službi za kontrolu i mjerenja, međutim skreću pažnju na to da u slučajevima nasilničkog ponašanja pojedinih potrošača, izostaju oštre zakonske sankcije, kao i odgovarajuća podrška nadležnih institucija u sankcionisanju otkrivenih krađa.

-Beztepodrške, teško da sam možemo suzbiti neovlašćenu potrošnju el. energije, podsjeća Ivanović.

Podaci iz Podgorice do kojih se došlo na osnovu kontrole iz prošle godine, potvrđuju koliko se pojedini potrošači neodgovorno ponašaju prema električnoj energiji i koliko napornog rada ulažemo da promijenimo taj odnos. Od kontrolisanih 11.873 potrošača (bilo planirano 9.800)

utvrđene su nepravilnosti kod 4.231, što čini 35,64 odsto ukupnog broja kontrolisanih mjernih mjesta. Od toga 314 otpada na krađu el. energije, 440 je samovoljno priključenih potrošača, dok je državna plomba nedostajala na 107, a elektrodistributivna na, čak, 2.567 brojila. Oštećenih i neispravnih brojila i drugih nepravilnosti bilo je 803. Sa mreže je zbog nelegalne potrošnje isključeno blizu hiljadu potrošača. A od 2.800 kontrolisanih potrošača u prvih pet mjeseci ove godine, njih 70 je uhvaćeno u krađi energije.

Svako brojilo uredno se plombira, ali taj zvanični pečat kod nekih potrošača izgleda nema to značenje. Manipulisanje plombama čest je oblik krađe, iako ima još načina na koje se pojedini potrošači „dovijaju“ kako da potroše, a da ne plate.

Samo u prošloj godini, na osnovu rezultata kontrole mjernih mjesta, obračunato je i fakturisano 632.800 eura električne energije, od čega je naplaćeno oko 200 hiljada eura. Istovremeno, samovoljno priključenim potrošačima obračunato je 536 hiljada, a naplaćeno 400 hiljada eura električne energije.

I tokom prvog kvartala ove godine ostvareni su zapaženi rezultati. Tako je otkrivena neovlašćena potrošnja u vrijednosti od 135.154 eura, od čega je do sada naplaćeno 80 hiljada, dok je, zaključno sa 31. majem ove godine fakturisano 181.154, a naplaćeno 156.500 eura neprijavljenih kilovat sati, navodi šef Službe za kontrolu Vladimir Ivanović.

Ivanović ističe da se nastojanju da se spriječe dalji pokušaji krađe, mjerna mjesta izmještaju iz objekata potrošača na lokacije koje su pristupačne za kontrolu ili za isključenja.

U nadležnosti Službe za kontrolu i mjerenja je i rješavanje reklamacija potrošača, koje su, kako ističu, najčešće, neosnovane, kao i očitavanje potrošnje, što je, s obzirom na veličinu konzuma za koji su zaduženi, veliki posao. Na kraju, ne zaboravljaju da istaknu i dobru saradnju sa Snabdijevanjem Podgorica sa kojim svakodnevno dogovaraju aktivnosti u cilju rješavanja problema.

B.M.

Na terenu:

IGRA SKRIVALICE

U kontrolu potrošnje krenuli smo iz kancelarije šefa Službe za naplatu i kontrolu nakon dogovora oko spiska potrošača. Ovog puta tu su Danilo Uskoković, VKV električar i Zoran Ilić, elektro-tehničar, specijalista za teške slučajeve. On je iskusniji, na ovom poslu je više od deset godina. Zna šta treba da se radi u delikatnim situacijama, kažu kolege iz Službe. Njihov zadatak toga dana je bio kontrola najmanje deset potrošača u jednom od podgoričkih naselja.

Kola se zaustavljaju ispred lijepe novoizgrađene kuće, opasane visokim zidom. Ovdje su dolazili više puta, ali nije su stigli ni do dvorišta. Ukućani ih uoče „na vrijeme“ i zatvore se u kući. Ovog puta zatekli smo ih na terasi, odakle su brzo pobjegli unutra. I pored upornog pozivanja nijesu željeli da otvore vrata. Danilo i Zoran ne mogu ući na silu, ali ovog puta rade ono što mogu, isključuju objekat. Vlasnik će morati, da bi se ponovo priključio na mrežu, dozvoliti kontrolu svoje kuće za koju postoji sumnja na nelegalnu potrošnju. Na sljedećem mjestu zatičemo otvorena vrata. - Ovo je dobar znak, nemaju šta da kriju, a tu je i „smederevac“- šali se Zoran. Otvara ormar i provjerava brojilo, a zatim i instalacije, pa utičnice, sve detaljno.

BLIC:

Radnik ED Berane Branislav Lekić fizički je napadnut u četvrtak 07. jula dok je, po nalogu OJ Snabdijevanje Berane, isključivao električnu energiju porodici Jelić iz Donje Ržanice.

Na Lekića je fizički nasrnuo potrošač Radojica Jelić koji je, kako su nas obavijestili iz ED Berane, isključen sa elektrodistributivne mreže, po nalogu OJ Snabdijevanje Berane br. 50-11-462 od 07.07.2011. godine, zbog duga za utrošenu električnu energiju u iznosu od 2.641,51€.

O napadu na našeg radnika u trenutku dok je obavljao svoju dužnost odmah su obaviješteni nadležni organi.

Inače, ovo nije prvi put da su naši električari izloženi i fizičkom maltretiranju prilikom obavljanja redovnih radnih zadataka na terenu.

Odlazimo na novu lokaciju. Razmišljamo na koji način su oni zaštićeni na terenu, posebno u situacijama kad nađu „krupnu“ stvar, kao nedavno sklopku ispod slike na zidu. Drugom prilikom otkrili su utičnicu u parketu, pa sklopku ispod kade. Sve su to prilično neprijatne situacije za naše kontrolore koji su, kako kažu, navikli na probleme u ovom poslu. Najvažnije je uspješno obaviti zadatak i ne dozvoliti da dođe do bilo kakve rasprave ili ubjeđivanja. Kad na njih fizički nasrnu, što na sreću, nije tako često, napad se procesuiru. Trenutno je u toku nekoliko postupaka pred sudovima.

Ima, čak, i zloupotrebe djece. Nedavno je vlasnik objekta, u pokušaju da spriječi kontrolu svog objekta, isturio maloljetnu kćerku da odglumi nesvjesticu, ali su naši radnici bili brzi. Našli su sklopku, dobro sakrivenu u zidu dnevne sobe.

Ovaj posao je vrlo stresan, kažu. Ponekad imaju problema i radnici koji očitavaju potrošnju, a kamoli oni koji otkrivaju nepravilnosti.

-Nelegalni priključci obično su dobro sakriveni, na mjestima koja su nepristupačna. Gdje sve ne zavirimo. Cilj nam je da svojim znanjem i iskustvom, ali i ponašanjem, navedemo potrošače da zaziru od pribjegavanja krađi struje -objašnjava Zoran dok stojimo ispred lijepe nove kuće. Sa tim potrošačem koji, utisak je, ima novca ali ne želi da plati, imali su i ranije problema. Uporni su, ne opraštaju nikome. Isključiće ga dok ne dozvoli kontrolu.

OPASNO PO ŽIVOT

Manipulisanje brojlama i instalacijama je veliki rizik, ne samo za imovinu potrošača, nego i za njihove živote. Ponekad je rizična i sama kontrola, jer nije su sve instalacije u objektima urađene po propisima. Ima dosta samovoljno priključenih potrošača koje naši radnici isključuju sa mreže, jer nemaju elektroenergetsku saglasnost, a dodatno opterećuju mrežu i trafostanice i tako ugrožavaju sigurnost snabdijevanja regularno priključenih potrošača. Samo u prva četiri mjeseca ove godine registrovano je 1.200 nelegalnih priključaka. Naši radnici ih isključuju, ali većina njih se ponovo samovoljno priključuje, često uz bahato i drsko ponašanje, navodi Vladimir Ivanović

IZ OKRUŽENJA: ZBOG KRAĐE GUBE MILIONE

Pretražujući internet stranice saznajemo da je neovlašćena potrošnja električne energije problem sa kojim se bore mnoge države u našem okruženju. Razlog za to, pored finansijske krize, leži i u naslijeđenoj praksi nemarnog odnosa prema obavezama za utrošak ovog energenta.

Zbog krađe struje Hrvatska godišnje gubi na stotine miliona kuna. Divlje spajanje na električne vodove ili naštimavanje brojila veoma je rašireno, a građanima u ovom nečasnom poslu pomažu i električari pružajući im tehničku podršku. Radnici HEP – a zbog ovoga su kažnjavani premještanjem na druga radna mjesta ili opomenama pred otkaz. Događaju se i ilegalna priključenja na komšijski vod, skidanje plombi sa brojila, gašenje brojila i njegovo ponovno uključenje na kraju mjeseca i sl.

Distributivni gubici električne energije u BiH procjenjuju se godišnje na 20 miliona KM. Ipak, mjereći se sa ostalima, u ovoj kompaniji su relativno zadovoljni jer, kako kažu, od ukupnih gubitaka koji iznose 9,8%, na krađu se odnosi oko 1,5%, ili oko 6 miliona KM. U odnosu na okruženje, to je dobar procenat, jer druge kompanije imaju i do 25 posto distributivnih gubitaka.

Makedonska distribucija el. energije je u privatnim rukama. Ovo preduzeće je bilo u lošem stanju, sa velikim gubicima zbog krađe struje i niske naplate. Prenosu i Proizvodnji je išlo malo novca, a kad su Austrijanci kupili 90 odsto državnog kapitala, bez obzira na nivo naplate, ovim cjelinama su se plaćale fakture za svaki mjesec, tako da su im vraćena i stara dugovanja.

NEKADI I SAD

Sredinom 90-ih godina u Podgorici je bilo oko 63 hiljade potrošača, a danas ih ima oko 103 hiljade. Dugovanja i isključenja su postojala i onda, ali danas ih je znatno više. Uz to, jedan broj radnika se zbog narušenog zdravlja ne može angažovati za poslove koje bi prema stručnoj spremi mogli da rade. Zbog toga su dio odgovornih poslova preuzeli radnici na određeno vrijeme, kaže Ivanović

Iskustva radnika „Elektrošumadije“

Interveniše i policija

Sa problemom krađe struje susreću se i kolege iz okruženja. O tome kako se snalaze na terenu i sa kojim problemima se suočavaju radnici „Elektrošumadije“ u očitavanju i isključenju neredovnih platiša, priča Zoran Kovačević, direktor Sektora poslovnica.

- Radnici koji izađu na teren često su u nezgodnom položaju, doživljavaju, čak, i prijetnje prilikom pokušaja isključenja struje. U situacijama kad su onemogućeni da izvrše zadatak prave zapisnik, a u nekim slučajevima, primorani smo i da pozovemo policiju da interveniše. Pri obavljanju ovog delikatnog posla, firma radnicima daje maksimalnu podršku, stojimo iza njih i trudimo se da im obezbijedimo sve što je neophodno za rad na terenu - kaže Kovačević.

- Situacija je svuda slična, i kod nas postoje finansijske poteškoće u ovim nezgodnim vremenima. Velika su dugovanja građana, pa smišljamo mehanizme za borbu protiv neredovnog plaćanja električne energije. Nudimo reprogramme za plaćanje, u posljednje vrijeme preduzimamo velike akcije kako bismo došli do krajnjeg cilja – što bolje naplate, od čega, direktno, zavise naši prihodi. Sa svoje strane, država bi morala da se pobrine kako će da pomogne najugroženijim stanovnicima - objašnjava Zoran Kovačević.

- Kad neizmirena dugovanja dospiju do suda, imamo problem sa blagovremenim i efikasnim rješavanjem naših utuženja - nadovezuje se na priču Zoranov kolega Nikola Pavićević.

- Sudovi su pretrpani, mada je u Srbiji izvršena njihova kompletna reorganizacija, pa se nadamo da će to doprinijeti bržem rješavanju naših tužbi. Do sada su ti procesi trajali dugo, pa imamo problem zastarjelosti duga, vjerovatno je takva situacija i kod vas. Sve veći broj potrošača se poziva na tu okolnost, a, s obzirom da imamo veliki broj kupaca, ne stizemo, u roku od godinu dana, da utužimo sva dugovanja - objašnjava Pavićević.

- Sa krađom struje situacija je nešto bolja nego ranije - nastavlja on.

- Novi Zakon o energetici strožije sankcioniše slučajeve neovlašćenepotrošnje, ali sudskim tretmanom, izgrednici dobiju, uglavnom, uslovne kazne. Niko nije kažnjen zatvorom, što pomenuti Zakon predviđa. Nadamo se da će država, ubuduće, ovo pitanje efikasnije riješiti - napominje Pavićević.

- U posljednje vrijeme imamo novu situaciju, ne znam da li se sa tom praksom otpočelo i kod Vas. Naime, potrošači nas tuže za utvrđivanje visine duga. Samim tim, oni se odmah pozovu na zastarjelost i idu na smanjenje svojih obaveza. Mi ulažemo kontra tužbu, tako da su ovi postupci trenutno u toku. Elektroprivreda Srbije pokušava preko Ministarstva pravde da riješi ovaj novonastali problem. Sve u svemu, nastojimo da sudsku praksu saobrazimo realnoj situaciji. Kupci moraju imati svoja prava, ali se ona ne smiju zloupotrijebiti, a obaveze se moraju poštovati - mišljenja je Nikola Pavićević.

Nikola Pavićević

Zoran Kovačević

Snabdijevanje Budva

LJETO PODGRIJAVA OPTIMIZAM

PRAVILOVIĆ: *Puna angažovanost, upornost i sistematičnost u radu svih zaposlenih, formula su uspjeha i najbolji način da se i u uslovima ekonomske krize i smanjene platežne moći građana ostvare makar zadovoljavajući rezultati i u naplati utrošene električne energije.*

Prva polovina ove godine donijela je manji stepen naplate i u Budvi. Podaci iz prva tri mjeseca ukazuju da je od fakturiranih 4,6 miliona eura naplaćeno svega oko 3,8 miliona, dok su ukupna dugovanja za utrošenu električnu energiju domaćinstava u metropoli crnogorskog turizma zaključno sa aprilskom fakturom iznosila 2 miliona i 600 hiljada eura. Analize takodje govore da je u kategoriji „ostala potrošnja“ naplata za prvi kvartal ove godine oko 10% lošija od istog perioda lani, tako da su i dugovanja uključujući i aprilski račun u toj kategoriji porasla na oko 4 miliona i 600 hiljada eura.

Šef budvanske ekspoziture Snabdijevanja **Čedomir Pravić**, međutim, ističe da se s obzirom na ekonomsku krizu koja se, u najvećoj mjeri, odražava i na naplatu utrošene el. energije, ipak, može biti zadovoljno ostvarenim u naplati potraživanja čemu je, prema njegovim riječima, doprinijela puna angažovanost, upornost i sistematičnost u radu svih zaposlenih. Pravić navodi da se to, prije svega, odnosi na prošlu godinu kada je od fakturiranih 15,6

miliona naplaćeno blizu 15,2 miliona eura. Puno očekuje od predstojećih ljetnjih mjeseci i posebno skreće pažnju na mogućnost plaćanja neizmirenih računa u više mjesečnih rata.

-S obzirom da se u Budvi, tradicionalno, najviše naplaćuje u sezoni, optimista sam kada je u pitanju ispunjenje ovogodišnjeg poslovnog zadatka. Pored toga, u toku sezone veliku pažnju poklonićemo naplati zaostalih potraživanja, jer nastojimo da se izborimo sa dugovanjima pojedinih potrošača koji nikako da shvate da sa plaćanjem računa za struju ne treba čekati, jer se dug gomila i sve ga je teže izmirivati. Vjerujem da će rješavanju tog gorućeg problema, svakako doprinijeti i mogućnost potpisivanja Sporazuma o izmirenju dugovanja u više mjesečnih rata, smatra Pravić.

U Snabdijevanju Budva mjesečno se potpiše oko 100 takvih protokola, ali priličan broj potrošača ne poštuje dogovorenu dinamiku, zbog čega se u krajnjem mora pribje-

Velike teškoće zaposlenim u budvanskom Snabdijevanju pričinjava nepotpun registar adresa u poštanskoj službi, što u dobroj mjeri otežava i komplikuje dostavu faktura i opomena potrošačima, ali se nadaju da će se uskoro uraditi novi registar čime će i oni dobiti priliku da još poboljšaju efikasnost servisa i komunikaciju sa potrošačima.

gavati i nepopularnoj, ali veoma efikasnoj mjeri isključenja sa elektro mreže.

- Na poslovima isključenja rade dvije ekipe Elektrodistribucije kojima se priključuje po jedan radnik Snabdijevanja, ali to očigledno nije dovoljno. S obzirom da je počela turistička sezona u kojoj budvanski distributeri ionako imaju pune ruke posla, jer se ovdje prisutno preko 50 odsto turističkog prometa u našoj zemlji, Elektrodistribucija Budva nije u mogućnosti da za te poslove obezbijedi još izvršilaca, pa smo primorani da zatražimo pomoć i ekipa iz drugih djelova EPCG. To je posao koji zahtijeva puno angažovanje, naročito u ljetnjem periodu, kazao je Pravičević.

Velike teškoće zaposlenim u budvanskom Snabdijevanju pričinjava nepotpun registar adresa u poštanskoj službi, što u dobroj mjeri otežava i komplikuje dostavu faktura i opomena potrošačima. Nadaju se, međutim, da će se uskoro uraditi novi registar čime će dobiti priliku da još poboljšaju efikasnost servisa i komunikaciju sa potrošačima.

- Za neke djelove grada sa više hiljada potrošača imamo samo naziv naselja, ali ne i tačnu adresu, što otežava pravovremenu i preciznu dostavu računa. Zato gotovo svakodnevno komuniciramo sa Poštom Crne Gore u cilju efikasnijeg uručivanja faktura, što nam oduzima vrijeme i ometa nas u obavljanju redovnih poslova. Takva situacija predstavlja problem i za uručivanje opomena, ali i kod davanja predloga za utuženje, jer se dešava da Sud vrati prijavu zbog netačne adrese, pa izgubimo slučaj – objašnjava šef budvanskog Snabdijevanja i dodaje da je u tom smislu dobro što se oko 53 odsto potraživanja od domaćinstava naplati na šalteru, pri čemu do punog izražaja dolazi velika posvećenost i maksimalna odgovornost šalter-skih službenika.

BULATOVIĆ: Svakodnevno veliki broj potrošača posjeti naše šaltere. Nastojimo da svima izađemo u susret, da im pružimo potrebne informacije, razriješimo nedoumice oko strukture računa, uputimo ih kako da riješe problem. Pojedini negoduju, neki od njih na neprijatan i grub način, ali je, ipak, više onih koji su ljubazni i zahvalni za svaku pomoć.

Rajko Boreta, poslovođa u šalter sali po prirodi posla u svakodnevnom je kontaktu sa potrošačima. Boreta navodi da nastoje da sve zahtjeve potrošača u najkraćem roku prosljede na obradu referentu za fakturisanje i naplatu od kojih su navikli na odgovore u rekordnom roku.

Referent za fakturisanje i naplatu **Ljubo Bulatović** ističe da rad sa strankama nije laka obaveza, ali da uz veliko iskustvo, profesionalizam i puno strpljivosti uspijevaju da izvrše posao tako da stranka ode zadovoljna.

- Svakodnevno veliki broj potrošača posjeti naše šaltere. Nastojimo da svima izađemo u susret, da im pružimo potrebne informacije, razriješimo nedoumice oko strukture računa, uputimo ih kako da riješe problem. Pojedini negoduju, neki od njih na neprijatan i grub način, ali je, ipak, više onih koji su ljubazni i zahvalni za svaku pomoć - kaže Bulatović.

B. M.

UDVOSTRUČEN BROJ POTROŠAČA

Veliki investicioni zamah u Budvi uslovio je da se u posljednjih pet godina, duž budvanske rivijere znatno poveća broj mjernih mjesta. Tako je od bilo 16.343 potrošača 2006. godine, njihov broj porastao na preko 27 hiljada. Obiman posao otpada i na sklapanje ugovora o snabdijevanju jer se, i pored opšte besparice, na ovoj atraktivnoj destinaciji i dalje intenzivno gradi. Samo u prvom kvartalu ove godine potpisano je 220 takvih ugovora, a od avgusta prošle 525. Sve to zahtijeva maksimalno angažovanje zaposlenih u budvanskom Snabdijevanju čiji se broj i struktura od 2006. godine nijesu mijenjali. Podsjetimo, u OJ Snabdijevanje Budva zaposleno je 11 radnika, od kojih tri na određeno vrijeme. A, kako se i dalje konstantno povećava broj potrošača, koji je u posljednjih pet godina gotovo udvostručen, posla će biti sve više.

ZANEMARLJIV BROJ REKLAMACIJA

Uvijek loš glas pobudi više pažnje i publiciteta od pozitivnih komentara. Na kritike, međutim, najbolje je odgovoriti činjenicama koje ukazuju da Snabdijevanje i Distribucija Budva mjesečno dobiju ukupno oko 50 reklamacija što je u odnosu na 27 000 mjernih mjesta zanemarljiv procenat. Takođe, reklamacije se, u najvećem broju slučajeva, odnose na stavke na računu što je opet u nadležnosti Regulatorne agencije.

ZNATNO BOLJI USLOVI RADA

Zaposleni u OJ Snabdijevanje Budva, nakon nedavne adaptacije poslovnog prostora rade u još boljim uslovima. Sada su im na raspolaganju još dvije prostorije u prizemlju poslovne zgrade koju dijele sa ED Budva, a dobili su i nove računare i uveli video nadzor.

Služba održavanja 35 kV dalekovoda

ŽIVOT POD NAPONOM

Potrošač kad dobije račun i ne razmišlja koliko se iza cijene kilovata krije teških i rizičnih poslova i kako je živjeti pod naponom. Teško je i zamisliti koliko je sve razučeno. Treba one koji ne razumiju šta sve stoji iza računa za struju jednom povesti u nedodiju gdje je dobar dio ovih dalekovoda, pa ne bi znali šta ih je snašlo.

Održavanje 35 KV mreže u FC Distribucija povjereno je Službi održavanja DV 35 KV, dobro uigranoj ekipi koju čine 13 stalno zaposlenih i 8 radnika po Ugovoru o djelu. Ovi momci sa puno uspjeha održavaju 102 dalekovoda i 1.000 km razudjen mreže, u najvećoj mjeri, duž kamenitog i teško pristupačnog terena. A, ako ih pitate koji je najbolji recept za uspjeh, odgovor je jednoglasan, pored odgovornosti i stručnosti, kažu potrebni su međusobna saradnja, razumijevanje i bezrezervna posvećenost poslu.

Šef Službe **Rajko Radošević** ističe ozbiljnost svih zaposlenih i njihovu spremnost da se u bilo kom trenutku odazovu na poziv u slučaju hitne ili vanredne intervencije.

-Često prilikom intervencija savladavaju napor od više stotina metara visinske razlike, idući do najudaljenijih objekata radi pregleda, remonta ili otklanjanja kvarova. Za godinu i po, koliko postojimo kao posebna služba, remontovali smo 54 dalekovoda na

kojima je znatno smanjen broj kvarova, a njihova pouzdanost podignuta na mnogo viši nivo, navodi Radošević Radošević, međutim, naglašava da se trude da uvijek budu na visini povjerenog im zadatka tako što dalekovode, preko kojih napon dobijaju, gotovo, svi potrošači u Crnoj Gori, redovno održavaju, a prilikom otklanjanja kvarova reaguju pravovremeno.

Vukman Jovanović, elektromont-

Pored poznavanja zanata, za kvalitetno obavljanje ovog odgovornog posla neophodno je imati dovoljno smjelosti, razboritosti i sposobnosti za pravovremeno i ispravno postupanje prilikom havarija koje mogu ugroziti, čak, i život.

er sa trodecenijskim profesionalnim iskustvom sa puno ponosa kaže da stižu tamo gdje ni mehanizacija ne može.

Među nama vlada puno razumijevanje i solidarnost. Na poslu smo svi ravnopravni. Nema zabušavanja na terenu. Svako od nas se trudi da olakša teret drugome, da se posao što brže završi – kaže Vukman.

Prisjeća se ovaj veteran i perioda izgradnje nekih elektroenergetskih objekata, kada se isto tako radilo predano i odgovorno. To vrijeme za njega nikad nije prošlo. Jovanović i danas, poslije toliko godina, ima istu ozbiljnost i odgovornost prema poslu.

- Prirodne čudi ponekad pred nas postave iznenadne ispite. Bilo je i teških situacija, čak, opasnih po život. Jednom prilikom, prisjeća se Jovanović, popeo sam se na čelično-rešetkasti stub da stresem snijeg sa žica koji je stvarao dodatni teret pod kojim su se lomili provodnici. Poslije samo pet minuta stub je počeo da pada, ali je, na moju sreću, udario u stablo, što je ublažilo pad, tako da sam dobro prošao, kaže uz osmijeh..

Ova odvažna družina navodi da je otklanjanje kvarova lakši posao u odnosu na sve teškoće koje podrazumijeva probijanje kroz gusto rastinje ili velike sniježne nanose, što oduzima i vrijeme i snagu. Događalo se da po pet sati pješače do mjesta intervencije. Zbog napora koji ulažu i profesionalnosti sa kojom pristupaju poslu, pogotovo u slučaju havarija, zavrijedili su da njihov rad, koji ponekad prevazilazi uobičajene okvire, bude posebno cijenjen.

Upravo zato **Miloš Damjanović** još jedan od veterana koji je dva puta proglašavan najboljim radnikom FC Distribucija i navodi da potrošač kad dobije račun i ne razmišlja koliko se iza cijene kilovat sata krije teških i rizičnih poslova i kako je „živjeti pod naponom“. Teško je i zamisliti koliko je sve razučeno. Treba one koji ne razumiju šta sve stoji iza računa za struju jednom povesti u nedodiju, gdje je dobar dio ovih dalekovoda, pa ne bi znali šta ih je snašlo- kaže Miloš i ističe da mu je jedina satisfakcij to što je cijeli radni vijek proveo u dobroj i

Rajko Radošević

stabilnoj firmi koja je obezbijedila sigurnost njegovoj porodici.

Dio stalno zaposlenih bliži se kraju radnog vijeka, zbog čega je neophodno podmladiti ovu službu. Mlađe kolege koje će ih uskoro zamijeniti treba podučiti i prenijeti im bogato iskustvo, kako se odlazak starih radnika ne bi osjetio.

Adaje pravakombinacija spoj mladosti i iskustva potvrđuje i primjer dipl. ing. Radivoja Vukovića, jednog od onih čije vrijeme tek dolazi. Vuković je, po riječima kolega, najzaslužniji što je pri kraju posao na formiranju detaljne baze podataka. Naime, radnici Službe predvodjeni Radivojem kao nosiocem posla, snimili su GPS uređajem oko 6.200 stubnih mjesta, podaci se trenutno detaljno obrađuju i biće

unijeti u opštinske katastarske parcele tako da će EPCG konačno imati vrijednu bazu podataka, kakvu nema nijedna Elektroprivreda u okruženju.

Zahvaljujući biće znatno olakšano projektovanje budućih infrastrukturnih objekata, odnosno ubrzati rad i dodatno unaprijediti rad Biroa za projektovanje, Dispečerskog centra i Elektrogradnje prilikom izvođenja radova.

Radivoje kaže da je za godinu i po, koliko je proveo u Službi za održavanje DV 35 Kv, stekao mnogo praktičnog znanja i dosta naučio od starijih kolega.

Srećan je što je radni vijek počeo baš u Elektroprivredi, jer se ovdje u struci može mnogo naučiti.

-Posao je veoma interesantan, atraktivan, dosta vremena se provede na terenu, što je za mladog inženjera veoma važno. Ljudi su ovdje otvoreni za svaku saradnju, spremni da prenesu svoje iskustvo i znanje, tako da je pravo zadovoljstvo raditi u ovoj cjelini- kaže Radivoje.

Poslovi na održavanju 35 kV dalekovoda, preko kojih napon dobijaju svi potrošači u Crnoj Gori (osim dijela Podgorice), podrazumijeva postojanje odgovorne i sposobne ekipe. U Službi održavanja svjesni su da je posao koji rade težak, ali i važan jer svi potrošači moraju biti uredno snabdjeveni električnom energijom.

B. M.

JAKI I STABILNI

- Ovaj izuzetno vrijedan i kompaktan tim ljudi uspješno se nosi sa ne malim problemima u održavanju, jer je većina 35 kV dalekovoda već dugo u funkciji, a smješteni su, uglavnom, na područjima koja ni ljeti nijesu „pitoma“, a kamoli zimi. Posebno je teško na sjeveru kad planinska klima testira njihovu izdržljivost. Znaju da se do mjesta kvara upute helikopterom, a onda, zna se, put pod noge, po tri, četiri sata. Zato u ovoj službi mogu da rade samo jaki i stabilni, psihofizički spremni ljudi.

NA VISINI ZADATKA

- O obimu i složenosti poslova možda najbolje govore podaci da je od početka godine zamijenjeno preko 5,5 hiljada izolatora, 153 odvodnika prenapona, detaljno pregledano 3.300 dalekovodnih stubova na potezu od 443 km. Prosječno je u ovom periodu i oko 132 km potpuno zarasle i nepristupačne trase i ugrađeno gotovo 8,5 hiljada kg nedostajućih elemenata stubova širom Crne Gore. To je bio naš zadatak, zacrtan u Indikatorima uspješnosti. Drugim riječima uspjeli smo da u ispunjavanju pomenutih indikatora postignemo najbolje rezultate u FC Distribucija, ističe Radošević

HE PIVA: REKONSTRUKCIJA PRISTUPNOG PUTA

Rekonstrukcijom pristupnog puta, kojim se svakodnevno prevoze radnici i transportuje neophodna roba za funkcionisanje elektrane, pored komfora znatno će se povećati i bezbjednost putovanja, navodi tehnički direktor HE „Piva“ Svetlana Pješčić. - Uskoro ćemo dobiti tehnički ispravan i u potpunosti bezbjedan put - kaže zadovoljno Pješčićeva.

Trenutno se djelimično rekonstruiše kolovoz, grade potporni zidovi, rigole, jarkovi i propusti za odvod površinskih atmosferskih voda. Postavlja se i zaštitna mreža na rizičnim kosinama. Predstoji izgradnja parking prostora ispred elektrane i, u okviru završnih radova, asfaltiranje puta. Radovi vrijedni oko 330 hiljada eura, povjereni su kompaniji „Tehnoput“ doo iz Podgorice, koja je na javnom nadmetanju ponudila najbolje uslove. Posao će, kako se očekuje, biti završen do kraja jula. O.V.

Ljetovanje za zaposlene u EPCG NA 4 ILI 6 RATA

Ovoga ljeta zaposleni iz Elektroprivrede moći će da se odmaraju na jednoj od ugovorenih destinacija, uz otplatu putem administrativne zabrane u 6, odnosno, 4 mjesečne rate. Participacije od strane preduzeća nema, a ko se odluči za ovaj vid ljetovanja mora se javiti svom sindikalnom povjereniku kako bi rezervisao mjesto.

Hotel „Teuta“, u Risnu, u ponudi nudi švedski sto, a cijena polupansiona iznosi 23, dok pun pansion staje 27€. „Nikšić“, u Sutormoru, nudi za noćenje sa doručkom 20, a za sva tri obroka 24€.

U Čanju, hoteli „Biserna obala“ i „Zlatibor“ imaju polupansion, po cijeni od 24€, dok u „Metalurgu“ 2, u Igalu, možete ljetovati, na bazi punog pansiona, za 22€.

Ko se odluči za Ulcinjsku rivijeru, može da bira jedan od šest hotela, u kojima su do 20. avgusta cijene polupansiona – „Olympic“ 33, Bellevue“ 31 i 27, „Bojana lux“ – L, A i B – 40, odnosno 33€. Period druge polovine avgusta donosi sniženje cijena u ulcinjskim hotelima.

Hotel „Adria“ u Šušnju, u julu i avgustu, u zavisnosti od toga da li je soba dvokrevetna, nudi pun pansion po cijeni od 21, a u ostalim sobama po 20€. Polupansion u istom hotelu iznosi 19, odnosno 18€. „Adria“ 2, u Čanju, nudi iste usluge za 23 i 22, odnosno, za 21 i 20€.

U Centru za odmor, rekreaciju i liječenje „Igalo“, do 20. avgusta, cijena polupansiona iznosi 26, a kasnije 21€.

Ljeto na Žabljaku možete provesti u hotelima „Planinka“, gdje je polupansion 22 i u „Žabljaku“, u kojem ista usluga košta 17, s tim da je, od 20. avgusta cijena niža i iznosi 15€.

U etno selu „Kula Damjanova“, u Plavu, puni pansion iznosi 25€.

Smjene počinju 25. jula i traju po 10 dana. O detaljima korišćenja usluga, kao i za prijavljivanje za boravak na pomenutim lokacijama svi zainteresovani mogu koristiti uslužni telefon 040/212 189.

Jelena Grubač, pravnica u ED Tivat

Našla svoje „mjesto pod suncem“

Elektroprivreda je jedan od rijetkih privrednih subjekata u Crnoj Gori koji mladim ljudima daje šansu, bar za sticanje pripravničkog staža, a neki ostanu i za stalno. Neponovljivo iskustvo za svakog od nas je saznanje da mu je pružena prilika da se dokazuje i da napreduje-kaže Jelena.

Oni koji se bave pravnom naukom tvrde da je pravo umjetnost ili način organizacije jednog društva. U organizovanom društvu mladi dobijaju priliku da se dokazuju u svojoj struci, a to je ono što svi priželjkujemo. Jelena Grubač, mlada pravica, tu mogućnost dobila je 2006. godine još kao pripravnik u tivatskoj distribuciji.

Ova ljupka mlada žena jedna je od rijetkih koja je, nedugo poslije studija, našla svoje „mjesto pod suncem“.

- Kao mnoga društva danas, pogotovo ona u tranziciji, i naše se bori sa visokom stopom nezaposlenosti. To, naravno, najviše pogađa mlade ljude koji su željni dokazivanja u praksi i afirmaciji svake vrste. Elektroprivreda je jedan od rijetkih privrednih subjekata u Crnoj Gori koji mladim ljudima daje šansu, bar za sticanje pripravničkog staža, a neki ostanu i za stalno. Neponovljivo iskustvo za svakog od nas je saznanje da mu je pružena prilika da se dokazuje i da napreduje-kaže Jelena.

Ova rođena nikšićanka sa diplomom podgoričkog Pravnog fakulteta i završenim pripravničkim stažom odmah je dobila ugovornu neodređeno vrijeme i rasporedna radno mjesto šefa Odjeljenja za opšte, pravne i kadrovske poslove ED Tivat. Po novoj Sistematizaciji raspoređena je u Sektoru za pravnu praksu i imovinsko pravne poslove Direkcije za pravne poslove.

Priča sa Jelenom ne može da zaobiđe impresije iz prvih dana njenog službovanja. Ne krije da joj se mediteranski ambijent odmah dopao.

- Dobro sam se snašla, jer sam imala veliku podršku starijih kolega, lijepo su me prihvatili, a kad su odnosi među ljudima dobri, sve lakše ide. Lično sam bila zadovoljna kako sve teče obzirom da je moj mentor bio u Podgorici pa nijesam imala nekog ko bi me upućivao direktno u svakodnevni

rad. Radno mjesto na kojem se nalazim bilo je upražnjeno tri godine, a samim tim, što je i bilo za očekivati, bilo je nesređeno, sa puno zaostalih predmeta. Pošto sam ispunila očekivanja direktora i ostalih koji su bili zadovoljni mojim radom, imala sam preporuku za zasnivanje stalnog radnog odnosa.

Dok sam radila kao šef odjeljenja, u potpunosti sam preuzela cijeli referat: od zastupanja firme, preko radnih, do imovinskih odnosa i sve ostalo što to mjesto podrazumijeva, prisjeća se Jelena svojih početaka.

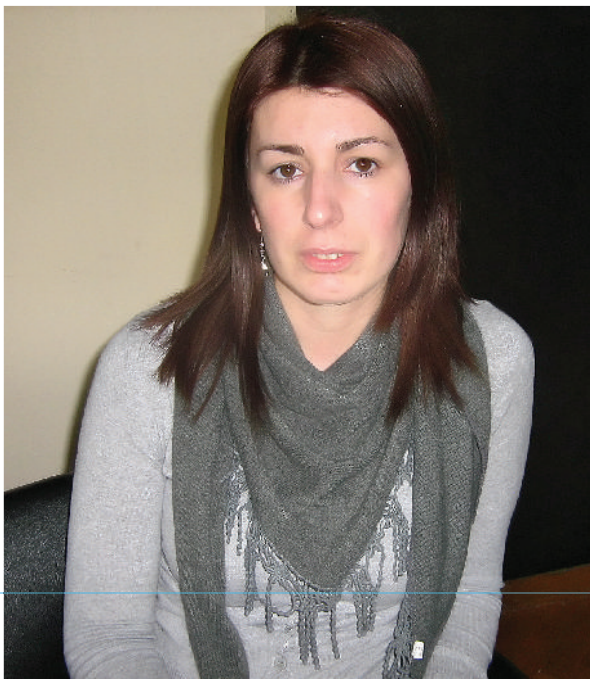
U razgovor se uključuje i direktor tivatske distribucije Miodrag Milić koji, uz pohvalu za Jelenin rad, kaže da ima puno povjerenje u njen cjelokupni angažman i da je impresioniran njenim poznavanjem pravne materije.

Jelena je sada povjereno zastupanje Društva pred sudovima i drugim organima i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa. Unjenoj nadležnosti je trideset krivičnih predmeta, od kojih je jedan dio iz ED Budva u kojoj nema pravnik. Kao najsloženije od svega što radi, Jelena ističe zastupanje pred sudom.

- Krivične prijave za krađu struje, kad su u pitanju domaćinstva, posebno su delikatna stvar. U početku sudovi nijesu bili naklonjeni Elektroprivredi kad su ovi sporovi u pitanju, a ni ostala javnost. Skoro da su se pitali šta mi to tražimo. Kako je vrijeme odmicalo, sve je došlo na svoje. Situacija se promijenila, svi su shvatili važnost i obavezu plaćanja električne energije, međutim, dužina spora je i dalje problem – ističe Jelena.

Jelena Grubač ljeti ima manje posla jer sudovi ne rade, ali uobičajenih i poslova koji se rješavaju „u hodu“ uvijek ima. Slobodne trenutke posvećuje trogodišnjoj kćerki Anji sa kojom živi kao podstanar. Uživaju u okrepljujuće blagom tivatskom vazduhu i čistom moru. Ovdje je zelena vegetacija tokom cijele godine pa su, kaže Jelena, inspirativne duge šetnje. Veliki broj sunčanih dana i mirno zalivsko more preduslov su dobrog raspoloženja i idealna priprema za novi radni dan.

O. Vulcanović

Milorad Pejović - najstariji radnik ED Pljevlja

ŽIVA ISTORIJA KOLEKTIVA

Najstariji, i po godinama i po stažu, radnik ED Pljevlja, 64-godišnji Milorad Pejović, živa je istorija ovog kolektiva kojem je ostao vjeran skoro četiri i po decenije. Ako se tome dodaju i tri godine prakse, koje je kao učenik srednje škole u Pljevljima, proveo spremajući se za poziv električara, Pejović je bezmalo pola vijeka najbolji svjedok i nezaobilazni učesnik u svim fazama razvoja pljevaljske distribucije.

-Kada sam te daleke 1965. godine završio trogodišnju Školu učenika u privredi, već poslije pet dana zaposlio sam se u ED Pljevlja, a pošto sam skoro u potpunosti savladao zanat, meni tada ništa nije bilo nepoznato u ovom poslu, priča nam Milorad.

Stoga je i mogao da se odmah uključi u elektrifikaciju grada i okolnih sela koja su se u tom periodu električnom energijom snabdijevala iz gradske mreže. Pljevaljska distribucija, koja je tada brojala svega tridesetak radnika,

sredinom šezdesetih godina prošlog vijeka imala je samo jedno vanjsko postrojenje 35/0,6 kV »Volođa« koje se napa-

jalo preko DV 35 kV iz TS 110/35 kV »Židovići«.

Pored toga što je učestvovao u podizanju i montaži 35 i 10 kilovoltnih dalekovoda, niskonaponske i kablovske mreže, kao i javne rasvjete, praktično u izgradnji konzuma ED Pljevlja, Pejović je istovremeno obavljao i sve poslove vezane za održavanje i razvoj elektroenergetske mreže ovog dijela FC Distribucija.

Iz tog ranog perioda svoje karijere, kada je bila aktualna intenzivna elektrifikacija pljevaljske opštine, posebno izdvaja saradnju sa mještanima koji su,

Njegov odlazak u penziju biće veliki nedostatak za naš kolektiv, za sve segmente rada (od zaštite, mjerenja, regulacije, opravke). Zbog bogatog iskustva i detaljnog poznavanja opreme prvo njega konsultujemo, a niko kao on, koji nam je prava uzdanica u radu, ne zna da pronade pravo rješenje u datom trenutku, rekli su nam Tomić i Živković.

uključivši se u posao, električarima pružali dragocjenu pomoć.

-Zahvaljujući njihovom učešću, naročito u izvođenju fizičkih radova, kada su zajedno s nama provlačili stubove i vukli trafoe, mogli smo da postavimo čak 42 drvena stuba na dan, pa je tada milina bilo raditi sa narodom, kaže Pejović.

Sa razvojem kolektiva, kao prekaljen i pouzdan majstor, Milorad je preuzimao i druge poslove. Bio je, recimo, uklopničar u prvom 35/10 kV postrojenju zatvorenog tipa »Volođa«, a nakon odlaska u penziju starijih radnika preuzimao je i brigu o održavanju najznačajnijeg objekta ED Pljevlja.

Upoređujući ono vrijeme kada je počinjao da radi svoj posao i ovo sadašnje, naš sagovornik naglašava da se, što se tiče obaveza, mnogo ne razlikuju, već naprotiv. Jeste da je tada, kada se sve radilo ručno, posao bio teži, jer nije bilo dovoljno izvršilaca, niti je bilo puteva ni vozila - već samo jedna poluteretna kampanjola, ali su zato radni zadaci danas, i pored razgranate putne mreže, kada se do skoro svake kuće u konzumu može kolidno zvučalo, ipak veći.

-Kako je vrijeme odmicalo, sa razvojem tehnike, naš posao je postajao obimniji, objašnjava Pejović.

U svom dosadašnjem radu nije imao nikakvih dramatičnih tre-

Branko Tomić, Milorad Pejović i Veselin Živković

Više puta predlagan za najboljeg radnika EPCG: Milorad Pejović

nutaka, iz prostog razloga što mu je, kako ističe, prvi zadatak prilikom intervencije bio da isključi električni vod ili objekat, kako bi sačuvao sebe i svakog člana ekipe.

Po težini posla ipak izdvaja otklanjanje kvarova na DV 35 kV Pljevlja – Žabljak, naročito tokom duge i surove pljevaljske i durmitorske zime. Najteže im je bilo pronaći kvar, jer su, u nedostatku puteva i vozila, morali da pješače, najčešće sa Kosanice, po ciči zimi, kroz dubok snijeg, nerijetko i zaobilazno, do mjesta havarije, noseći »na junačko rame« neophodni materijal:

užad, izolatore, penjalice i drugo. U potrazi za kvarom stizali su i do Žabljaka, zbog čega su dobijali dnevnicе za rad u drugoj opštini.

Nakon što je u Mašinskom centru Lukavac kod Tuzle stekao majstorsku diplomu visokokvalifikovanog električara postavljen je za poslovođu ekipe održavanja, što nije prihvatio, jer nije, kako ističe, želio da bude nadređen svojim kolegama. To, međutim, ne znači da je bio manje cijenjen u svom kolektivu, već je, zbog svog iskustva, znanja i ponašanja, bio još više tražen.

Najstariji i najiskusniji radnik ED Pljevlja bio je najsigurniji oslonac u radu brojnim generacijama električara, a to je ostao i danas.

-Na moj posao koji sam radio sa voljom, savjesno i najbolje što umijem još se niko nije žalio, napominje Pejović.

Po riječima direktora Branka Tomića i tehničkog direktora Veselina Živkovića, ED Pljevlja je svog najistaknutijeg majstora nekoliko puta predlagala za najboljeg radnika Elektroprivrede Crne Gore, jer je Milorad Pejović, angažujući se bez ostatka u svim pogonima i procesima rada u Elektrodistribuciji, to u potpunosti i zaslužio.

U njegovom kolektivu, kome je toliko pružio, bili su uviđavniji pa su ga dva puta novčano nagradili.

Da je još uvijek krepak i oran, uprkos zavidnom bremenu godina, Milorad može da zahvali, kako kaže, svakodnevnom pješačenju koje nikad nije manje ispod desetak kilometara.

-Njegov odlazak u penziju biće veliki nedostatak za naš kolektiv, za sve segmente rada (od zaštite, mjerenja, regulacije, opravke). Zbog bogatog iskustva i detaljnog poznavanja opreme prvo njega konsultujemo, a niko kao on, koji nam je prava uzdanica u radu, ne zna da pronađe pravo rješenje u datom trenutku, rekli su nam Tomić i Živković.

I.Z.

Naši gosti: Selektor i članice Ženske košarkaške reprezentacije Crne Gore

ENERGIJA KOJA POBJEĐUJE

Jedno je sigurno – prvi evropski nastup crnogorske ženske košarke je trijumf znanja, kvaliteta i hrabre igre. Trijumf, ali i kratkotrajno osvježenje programirane stvarnosti, gdje je brojčano moćnijem uvijek predodređen uspjeh. „Crvene“ su došle nadomak ostvarenja scenarija klasične bajke, gdje kvantitativno slabiji „srcem i umom“ nadigrava divove.

ponosni sponzor Elektroprivreda Crne Gore

Nakon 14 dana provedenih na debitantskom nastupu, crnogorska reprezentacija je Evropsko prvenstvo završila sa odličnim šestim mjestom. Učinak od sedam pobjeda i dva poraza „crvene“ dijele sa novim šampionom Rusijom, dok je Turska osvojila srebro sa čak tri poraza, koliko je imala i bronzana Francuska.

Miodrag Baletić-selektor:

„Poonome što smo pokazali na terenu spadamo među prve četiri ekipe. Međutim, to ne znači da smo nezadovoljni, jer šesto mjesto u Evropi znači i visok svjetski plasman. Uspjeh je veći ako se istakne to da je košarka jedan od najpopularnijih svjetskih sportova sa izuzetno brojnom i jakim konkurencijom, tako da gledano isključivo kvantitativno ovo što smo postigli je odlično. Kada jedna ekipa koja dolazi sa naših prostora, bez želje da potcijenim već da istaknem odnos snaga odnosno zakon brojeva, izazove pometnju među najboljim timovima Evrope onda je postignuto, složićete se, za poštovanje.

Ono što je takođe upečatljivo, i što su primijetili svi oni koji su pažljivo pratili utakmice, jeste odnos igračica prema igri. Taj odnos nije u nivou dobrog

angažovanja, već mnogo iznad, igra je bila predana i fanatična.“

Iva Perovanović:

„Naš plan na prvenstvu je bio opstanak u A diviziji ili jedna do dvije pobjede. Znači da smo znatno premašili prvo sopstvena očekivanja, pa i očekivanja publike. Mnogo smo postigle i Poljska je veliki uspjeh. Što je najvažnije, posle svake odigrane utakmice bilo je jasno da smo dale sve od sebe.“

Crnogorska reprezentacija je gotovo ubjedljivo ostavila za sobom Poljsku, Španiju, Njemačku, Francusku, Letoniju i postala najveće iznenađenje kontinentalne ženske košarke. Danima je Crna Gora preko malih ekrana euforično pratila superiorno napredovanje naših košarkašica. Očekivanja su porasla, sjaj medalje je bio gotovo izvjestan. Onda Turska, pa Hrvatska. Ipak je sjajna igra ostala bez medalje.

Crnogorska reprezentacija je gotovo ubjedljivo ostavila za sobom Poljsku, Španiju, Njemačku, Francusku, Letoniju i postala najveće iznenađenje kontinentalne ženske košarke

Miodrag Baletić:

“Poraz protiv Turske, je posledica velikog psihološkog opterećenja koje je teško bilo kontrolisati i zaustaviti, fizička premorenost, ali i pretjerana želja da se što prije dođe do pobjede. Dalje, mali broj igračica u rotaciji, povrede prije svega Ane Baletić, sve su to bili limitirajući faktori za dolazak do medalje. Ali prije svega bi trebalo istaći da je prema svim ocjenama, naša ekipa imala najbolju odbranu, i da je ekipa koja je igrala najmaštovitiju i najmoderniju košarku. Takođe sistem takmičenja se ispostavio kao donekle nepravedan, zato što je promijenjen. Jer malo je apsurdno, da ako ekipa prođe dvije kvalifikacione grupe da se i treći put bori u kvalifikacijama za vrh. U dvije grupe smo pobijedili tri evropska prvaka, i to Poljsku, Španiju i Francusku. Na kraju smo valjda imali pravo da se posle šest pobjeda borimo za medalju?”

Jelena Škerović:

“Bezrezervno smo dale sve, svaki atom snage što se i vidjelo, igrale smo dobru košarku, priznanja su stizala sa svih strana i velika podrška iz Crne Gore. Turska reprezentacija je odigrala odličnu utakmicu, kvalitet se ne može osporiti. Sa druge strane mi smo imale tri dana da se odmorimo, ali smo vjerovatno istrošile svu energiju na savladavanje zahtjevne grupe. Činjenica je i da smo ekipa sa najmanje iskustva, i da su iskusniji imali više takta, ali ništa od toga ne može da ospori odličnu igru i iznenađenje koje je crnogorska reprezentacija pripremila na evropskom prvenstvu u Poljskoj.” Strastvena igra “do poslednjeg atoma snage”, iako bez medalje, prepoznata je ne samo u Crnoj Gori, već i u Evropi. Znajmljivo je bilo gledati kako reprezentacija zemlje sa 650 hiljada stanovnika nadigrava reprezentaciju ima 480.000 registrovanih igračica. “Crvene dame” su pokazale, ono što se danas često zaboravlja, da je za sjajne rezultate ipak potrebna emocija, entuzijazam i davanje preko granice traženog i plaćenog. Zaslužile su i dobile poštovanje.

Miodrag Baletić:

“Sve što je uslijedilo po povratku u Crnu Goru je bilo spontano i iskreno, i

Elektroprivreda Crne Gore je ove godine odlučila da svoju podršku pruži Košarkaškom savezu Crne Gore, a rezultat ženske košarkaške reprezentacije je potvrdio pravi izbor. Biti dio sjajnog rezultata i istaći ime kompanije uz tim koji u dresu sa državnim grbom niže pobjede jeste potvrda kvaliteta i odgovornosti u poslovanju

uz veliko poštovanje. Naglašavam, da su sportisti, najbolji ambasadori i promoteri zemlje iz koje dolaze. Sportisti, sav svoj trud, nastojanja i fizičku snagu ulažu u rezultate, i neophodno je uzvratiti im na adekvatan način. Ipak povratak je obilježila tragična vijest o smrti mladog košarkaša Ljubomira Jovanovića.“

Elektroprivreda Crne Gore je ove godine odlučila da svoju podršku pruži Košarkaškom savezu Crne Gore, a rezultat ženske košarkaške reprezentacije je potvrdio pravi izbor. Biti dio sjajnog rezultata i istaći ime kompanije uz tim koji u dresu sa državnim grbom niže pobjede jeste potvrda kvaliteta i odgovornosti u poslovanju. Takođe, za kontinuirano dobre sportske rezultate je neophodna i stabilna finansijska situacija ekipa, koju je nemoguće

postići bez “ozbiljnih” sponzora i njihove potpore.

Miodrag Baletić:

“Mora se shvatiti da imamo kvalitet, i da postignuto nije nešto slučajno što nema uprošte i što se ne može ponoviti. Siguran sam da se uz odgovarajući tretman može i bolje. EPCG je uspjela da se održi kao stabilna kompanija u tranzicionom haosu. Dakle EPCG i kompanija A2A imaju veliku šansu da nastave da svojom podrškom budu dio vrhunskih evropskih i svjetskih rezultata, odnosno veliku šansu da budu prepoznati kao ponosni sponzori, čiji logo asocira na uspjeh. Takođe i Nikšić ima veliku košarkašku tradiciju, i iznjedrio je velika imena poput Ratka Radovanovića, Žarka Varajića,

Zdravka Radulovića... Danas košarka u Nikšiću postoji ali uz velika odricanja i siromaštvo. Sport je sastavni dio kulture jednog grada, a s obzirom na to da je veliki broj preduzeća u Nikšiću u teškoj finansijskoj situaciji, EPCG kao stabilan privredni subjekat ima više mogućnosti od ostalih da pomogne i nikšićku košarku. Crna Gora ne može da postigne vrhunske rezultate u svim sportskim disciplinama, dakle trebalo bi posebno, s obzirom na dosadašnje rezultate, potencirati pojedine discipline. Logično je da mislim, da je sport za koji smo posebno nadareni upravo košarka, što naravno potvrđuje postignuto. Bez ozbiljnog pristupa, plana, strategije, kao i bez novčane potpore vrhunski rezultati u sportu nisu mogući. Računamo i dalje na podršku EPCG, jer to i zaslužujemo.”

Jelena Škerović:

“Iza vrhunskih sportskih rezultata uvijek stoje jaki sponzori. To je tako, talenat i rad ne mogu doći do izražaja bez novčane potpore. Svakako pozdravljam kompanije koje ulažu u sport poput EPCG, voljela bih da ih je više. Mnogo je mladih talentovanih ljudi u Crnoj Gori, ali da bi uspjeli iza njih mora biti finansijski stabilna organizacija. Bez novca nema vrhunskih rezultata, i isplati se ulagati u talenat.”
A.Ivanović

Kratak predah

Kako sada provodite vrijeme? Šta dalje planirate?

Miodrag Baletić:

Očekujem poziv ljudi iz Košarkaškog saveza da zajedno napravimo plan saradnje, odnosno da odluče o tome da li sam im više potreban.

Jelena Škerović:

Prvo odmor. Nakon godinu i dva mjeseca kontinuirane igre, prvo sa klubom pa sa reprezentacijom, konačno je vrijeme da se odmorim. Dakle nešto više od mjesec dana, koliko sam slobodna od košarke, ću na prvom mjestu provesti sa porodicom. Najvjerovatnije ću boraviti na crnogorskom primorju. Na jesen se naravno vraćam košarci, očekuju me treninzi i igra za moskovski Spartak.

Iva Perovanović:

Uspješno se oporavljam od povrede. Preporučeno mi je mirovanje što mi dobro dođe da se odmorim. Vrijeme provodim sa porodicom na našem primorju. Na jesen me očekuje igra sa poljskim klubom Polkovic.

Polaznici ljetnje škole GIZ-a u posjeti HE "Perućica"

PLANETA JE U NJIHOVIM RUKAMA

BEŠIĆ: Intencija da se mladi ljudi obrazuju kroz praksu, da proces proizvodnje električne energije za njih ne bude apstrakcija, već da djeca vide ono o čemu uče i shvate ono što su samo teoretski obrađivali, razlog je za posjetu HE "Perućica".

Tridesetak polaznika ljetne škole „Planeta u tvojim rukama“, koja djeluje u okviru GIZ – a (nekadašnji GTZ), njemačke organizacije za međunarodnu saradnju, posjetili su, početkom jula, našu najstariju veliku hidroelektranu. Metod rada u ljetnjoj školi GIZ-a naglašeno je praktičan, pa je obilazak elektrane imao svrhu usvajanja informacija o njenim karakteristikama i radu na licu mjesta. Sve što ih je interesovalo o mašinama i postrojenjima približili su im vođa smjene HE „Perućica“ Brano Tatar i Momčilo Nikić, koji su nam rekli da obavezu domaćina nikad ne doživljavaju kao teret. Naprotiv, veoma im je drago kad mogu da ugoste posjetioce.

Vođa puta Milena Bešić navodi da je intencija da se mladi ljudi obrazuju kroz praksu, da proces proizvodnje električne

energije za njih ne bude apstrakcija, već da djeca vide ono o čemu uče i shvate ono što su samo teoretski obrađivali i tu se „krije“ razlog za posjetu HE "Perućica", kaže Bešićeva. Temu o energetskej efikasnosti i obnovljivim izvorima, nastavlja Milena Bešić, mi smo stavili u širi kontekst, pa smo razmatrali uticaj potrošnje energije na mnoge oblasti života, prvenstveno na životnu sredinu i klimatske promjene. Činjenica je da su naše navike u bliskoj vezi sa onim što nam se događa globalno, kaže ona, naglasivši da ljudi griješe kad suprotstavljaju energetskej efikasnost proizvodnji električne energije. Ove djelatnosti nijesu u konfrontaciji i imaju zajedničke ciljeve, jer racionalnost u upotrebi energije donosi kvalitet za sve.

Jedan od naših zadataka je podizanje svijesti o pametnoj potrošnji električne energije među stanovništvom. To radimo na mnogo načina, uz više metoda, jedna od njih je edukativna kampanja, pod nazivom „Energetska turneja“. Ona se fokusira na učenike završnih razreda osnovnih škola, objašnjava Bešić.

Ova ljetna škola je odabrala trideset učenika koji su pokazali zavidno predznanje koje mogu dalje da razvijaju.

Obišli smo škole, predavači su procijenili ko je od najboljih đaka, zaista, zainteresovan da prati ovu oblast. Napravili

Milena Bešić, vođa puta

smo dobar izbor, ovo su, pretpostavljam, budući inženjeri, fizičari, klimatolozi. Planeta će ostati u njihovim rukama, kako naziv naše škole kaže, pa im moramo prenijeti sva svoja znanja, a oni će ih, nadalje, kroz brigu o energetske efikasnosti, usavršavati i nadograđivati, kaže Milena Bešić. Posjeta HE "Perućica" ostavila je snažan utisak na polaznike i predavače, saopštila nam je naša sagovornica. Mladjani Katarina Kecojević, i Savo Ukropina iz Nikšića, kao i Jovan Jovančević iz Podgorice jednoglasni su u ocjeni da im je posjeta bila zanimljiva i od velike koristi. Ova oblast nas jako zanima, znamo kako to izgleda na papiru, ali da bi se znanje usvojilo i shvatio princip rada, elektranu treba vidjeti. Za nas je ovo veliko iskustvo. Ljudi koji su nam objašnjavali govorili su pristupačno, bilo ih je lako razumjeti, rekli su nam budući stručnjaci, od kojih će nekom, možda, radno mjesto biti baš u HE "Perućica".
O.V.

POHVALE NA RAČUN DOMAĆINA

Od trenutka kad smo tražili odobrenje za posjetu, i kad smo ga dobili u roku od samo par sati, pa nadalje, oduševljeni smo tretmanom i ljubaznošću od strane naših domaćina. Nijesam se nadala ovakvoj dobrodošlici i to će, svakako, biti dio mog izvještaja po povratku. Uspjeh ove posjete ohrabruje me u namjeri da se naša saradnja nastavi, rekla je Milena Bešić

TEHNIČKA PODRŠKA ZEMLJAMA U RAZVOJU

Nekadašnji GTZ, njemačka organizacija za tehničku saradnju, od 2011. sada se zove GIZ i djeluje na međunarodnom planu. Zadužena je za tehničku podršku zemljama u razvoju, pa je i Crna Gora sklopila bilateralni sporazum sa Njemačkom o stručnoj pomoći u mnogim oblastima. Među mnogobrojnim projektima je i podrška za razvoj turizma, urbanizma, kao i energetske efikasnosti koji radi na edukaciji građanstva o značaju racionalizacije pri korišćenju energije u svim sferama života.

Poznato je da gasovi staklene bašte (vodena para, ugljen dioksid, metan, troposferski ozon i dr.), dozvoljavaju sunčevoj energiji da prodre do Zemlje, a da je potom zarobljavaju u atmosferi kao infracrvenu toplotu. Ovaj fenomen održava planetu dovoljno toplom, što osigurava normalno odvijanje fizioloških funkcija svih živih organizama. Efekat staklene bašte, koji je milionima godina bio blagoslov za Zemlju, pretvara se tokom posljednjeg vijeka u ozbiljnu prijetnju, izazvanu ljudskim aktivnostima. Sa industrijalizacijom i rastom populacije, emisija gasova staklene bašte, uzrokovana spaljivanjem fosilnih goriva, krčenjem šuma i čišćenjem zemljišta za poljoprivredu, konstantno se povećavala. U posljednjih 100 godina, čovječanstvo je brže emitovalo ove gasove u atmosferu, nego što su ih prirodni procesi mogli ukloniti. Uz to, emitovani su i novi

sintetski gasovi, kao što su hlorofluorogljovodnici (CFC) i haloni (CFCs), koji djeluju kao i gasovi staklene bašte. Velike količine gasova staklene bašte, naročito ugljen dioksida, zadržavaju veće količine toplote i dovode do globalnog zagrijavanja Zemlje. Posljedice su više nego ozbiljne: rast temperature, topljenje lednika, povećanje količine padavina, povećanje nivoa mora, suše, olujni vjetrovi. Globalno zagrijavanje prijeti da promijeni ukupnu zdravstvenu sliku današnjice, da izazove mnoge bolesti i epidemije, izumiranje biljnih i životinjskih vrsta i dr.

Hlorofluorogljovodnici, koji se koriste u proizvodnji rashladnih uređaja, aparata za gašenje požara, raznih sprejeva i sl., zajedno sa ostalim zagađivačima, dovode do narušavanja ozonskog omotača stvarajući tkz.ozonske rupe. Usljed aerogagađenja, padavine iz atmosfere donose velike količine sum-

pora i azotnih oksida u obliku «kiselih kiša». One uništavaju biljni i životinjski svijet na kopnu i u vodi, zagađuju zemljište, tekuće i podzemne vode. Ako ovom dodamo i problem neadekvatnog zbrinjavanja tečnog i čvrstog komunalnog, industrijskog i medicinskog otpada, upotrebu pesticida i drugih hemikalija, jasno je da su ljudskom aktivnošću narušeni svi elementi životne sredine. Zagađenje životne sredine uzrokuje smanjenje resursa vode za piće, najdragocijenije tekućine na Planeti. Zaštita životne sredine podrazumijeva sve akcije preduzete u cilju sprječavanja uzroka degradacije, zagađivanja ili uništavanja životne sredine i prekomjernog trošenja prirodnih resursa i prostora. Buduće aktivnosti, neophodne za opstanak čovjeka i razvoj ljudske civilizacije, zahtijevaju tijesnu saradnju svih sektora: politike, etike, obrazovanja, medija, zdravstva, tehnike i, prvenstveno, nauke.

Šta svako od nas može uraditi da doprinese zaštiti životne sredine i smanjenju globalnog otopljanja? Nisu potrebne velike i grandiozne akcije, svako od nas, svojim svakodnevnim odgovornim činjenjem može doprinijeti zelenijoj budućnosti za generacije koje dolaze.

ODGOVORNO HLAĐENJE

Ljeto je u punom zamahu, a sa njim i sezona hladjenja. Da li hladjenje prostora može biti energetski efikasno i da li poštovanjem određenih pravila i u tom di-

Nijesu potrebne velike i grandiozne akcije, svako od nas, svojim svakodnevnim odgovornim činjenjem može doprinijeti zelenijoj budućnosti za generacije koje dolaze

Zaštita životne sredine podrazumijeva sve akcije preduzete u cilju sprječavanja uzroka degradacije, zagađivanja ili uništavanja životne sredine i prekomjernog trošenja prirodnih resursa i prostora. Buduće aktivnosti, neophodne za opstanak čovjeka i razvoj ljudske civilizacije, zahtijevaju tijesnu saradnju svih sektora: politike, etike, obrazovanja, medija, zdravlja, tehnike i, prvenstveno, nauke.

jelu možemo doprinijeti zaštiti životne sredine?

Odgovor je, svakako, potvrđan, a evo i nekoliko korisnih savjeta:

Ne hladite prostorije u kojima ne boravite!

Najjeftinije je kuću hladiti prirodnim putem, tj. cirkulacijom vazduha iz hladnijih prostorija prema toplijima. Međutim, prirodna ventilacija nije uvijek moguća, pa je u toj situaciji potrebno ugraditi ventilator koji će prisilno cirkulisati vazduh u prostoru u kojem boravimo. Sobnive-

ntilator može povećati toplotni ugođaj u ljetnjem periodu na taj način što će povećati brzinu strujanja vazduha i time

pospješiti razmjenu toplotne između ljudskog tijela i vazduha u prostoriji. Pri tome se stvara osjećaj hlađenja, dok vazduh u prostoriji ostaje iste temperature ili se neznatno zagrijava.

Prilikom izbora odgovarajućeg klimatizacionog uređaja posavjetujte se sa stručnjakom i ne kupujte uređaj većeg kapaciteta nego što vam je potrebno. Na izbor kapaciteta klima uređaja utiče veličina prostora, staklene površine, toplotna izolacija prostorije, broj ljudi koji borave u prostoru kao i broj izvora toplotne (šporet, frižider i ostali električni uređaji). Potrebna rashladna snaga uređaja može se približno odrediti na osnovu površine stambenog prostora koji se hladi.

Prilikom izbora odgovarajućeg klimatizacionog uređaja posavjetujte se sa stručnjakom i ne kupujte uređaj većeg kapaciteta nego što vam je potrebno. Na izbor kapaciteta klima uređaja utiče veličina prostora, staklene površine, toplotna izolacija prostorije, broj ljudi koji borave u prostoru kao i broj izvora toplotne (šporet, frižider i ostali električni uređaji). Potrebna rashladna snaga uređaja može se približno odrediti na osnovu površine stambenog prostora koji se hladi.

Pri kupovini klima uređaja treba obratiti pažnju na faktor hlađenja ili grijanja, označen sa COP ili EER, koji se, uglavnom, kreće u granicama od 2,5 do 4. Što je taj faktor veći, uređaj je energetski efikasniji. Faktor hlađenja ili grijanja nam govori koliko se puta više rashladne ili toplotne energije dobije u odnosu na uloženu električnu energiju potrebnu za pogon kompresora.

Hlađenje prostora na pre niskim temperaturama u ljetnjem periodu nije poželjno. Pri postavljenim nižim temperaturama dolazi do

Prilikom rada klima uređaja pokušajte eliminisati bespotrebne izvore toplotne u prostoru.

Zatvorite prozore ako je hlađenje uključeno. Ukoliko morate provjetriti prostoriju, za to vrijeme ugasi klima uređaj.

Klima uređaj treba da održava ovlašćena osoba. Prije sezone hlađenja potrebno je očistiti spoljnu i unutrašnju jedinicu, kako bi spriječili povećanu potrošnju energije uslijed zaprljanih površina izmjenjivaca toplotne. Filtere na unutrašnjoj jedinici možete čistiti samim

to barem jednom mjesечно kako bi osigurali odgovarajući kvalitet vazduha.

Uređaji sa najvišom efikasnošću koji se danas mogu naći na tržištu su

klima uređaji sa in-

verteterom, a postižu uštede od 20 do 40% u odnosu na klasične uređaje. Inverterski uređaji rade punom snagom do postizanja željene temperature u prostoru, a nakon toga se ne isključuju, već smanjivanjem broja obrtaja kompresora prilagođavaju svoj rashladni učinak zadatim uslovima sa ciljem održavanja željene temperature prostora u manjem temperaturnom rasponu. Time se izbjegavaju nagle promjene u temperaturi prostora čime se povećava udobnost, a nema ni često uključivanja i isključivanja uređaja čime su se dodatno opterećivale električne instalacije. Kupujte klima uređaje energetskog razreda A.

Priredila: E. Albijanić

povećanog isušivanja vazduha što je energetski i zdravstveno nepovoljno. Kako se veliki dio energije troši na izdvajanje vlage iz vazduha kapacitet uređaja za hlađenje se znatno smanjuje. Stoga, podesite temperature na regulatoru na 25-26°C. Za svaki 0°C niže temperature prostora utroši se 3-5% više energije.

Razlika između spoljašnje i unutrašnje temperature zbog zdravstvenih razloga ne bi trebalo da bude veća od 7°C.

Spoljašnju jedinicu po mogućnosti montirajte na sjeverni dio kuće ili tamo gdje je zaklonjena od direktnog sunčevog zračenja i gdje je osigurana dobra cirkulacija vazduha. Što je vanjska jedinica na hladnijem mjestu efikasnost uređaja će biti veća.

Đukan Đikanović, autor amaterskog projekta o reverzibilnim elektranama na Jadranu tvrdi:

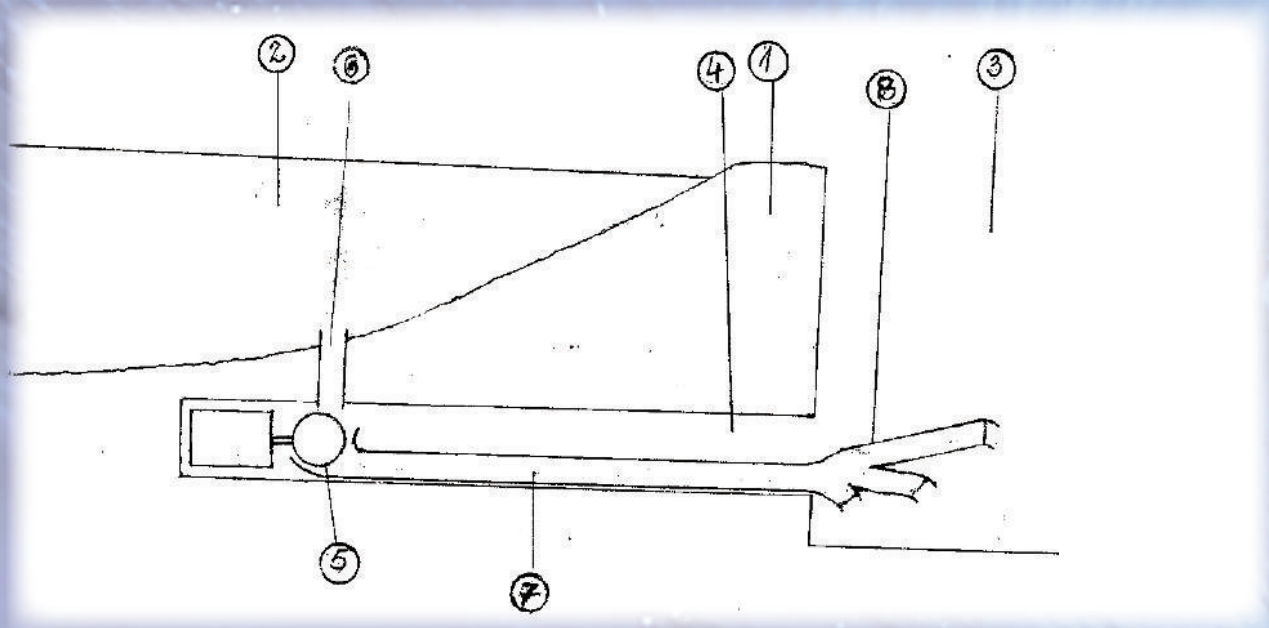
STRUJA IZ MORA IMA BUDUĆNOST

Penzionisani prosvjetni radnik iz Nikšića, podstaknut nesrećom koja je zadesila Japan, objelodanio je svoju ideju o izgradnji hidroelektrana na moru, koja ga, kako kaže, opsijeda dugi niz godina. Ne predajući se komforu, ali ni letargiji penzionerskih dana, intelektualna radoznalost tjerala je Đikanovića da razmišlja o načinima bezbjedne, a u isto vrijeme i isplative proizvodnje električne energije.

Neiscrpnja energija mora intrigirala je inventivnog Nikšićanina Đukana Đikanovića koji je došao do zaključka da bi ova neiscrpnja sila mogla da bude iskorišćena za rad elektrana čiju je proizvodnju osmislio na dva potencijalno moguća načina.

- Nije nepoznato da postoje reverzibilne hidroelektrane, kao što je ona u Bajinoj Bašti. Poznato je, takođe, da na moru, u Japanu, postoje hidroelektrane na mjestima gdje ima dosta plime i osjeke, a kad izostanu, talasi se proizvode vještačkim putem. Međutim, reverzibilne hidroelektrane na moru, ne postoje. Mislim da ih je moguće izgraditi uz pomoć jednog od dva slična sistema. Prvi počiva na mogućnostima stvaranja velikog pri-

Prvi sistem proizvodnje

1. More 2. Zemlja 3. Tunel 4. Cijev 5. Tri razvodne cijevi 6. Agregat 7. Polukružni usijek 8. Prostor sa agregatom

tiska koji bi proizvela voda nakon što bi prošla kroz cijev koja se, pod određenim nagibom, nalazi ispod mora. Jedan dio te cijevi prolazio bi kroz tunel koji vodi do usijeka na kopnu, oko desetak metara ispod nivoa mora, gdje bi bio smješten agregat. Kinetička energija vodenog pada pokretala bi mašine.

Drugi sistem bi se realizovao preko određene cijevi, relativno manje dužine, bez nagiba. Ona bi povezivala morsko dno i vodeni stub od nekoliko metara sa tunelom i pomenutim usijekom – objašnjava naš sagovornik.

Đikanović je ubijeđen da ovakav način proizvodnje električne energije ima budućnost, štaviše, da se može proizvesti ogromna količina jeftine energije. Medjutim, kako kaže, obim proizvodnje energije iz mora zavisio bi od mnogo čega. Tu je pitanje dubine na kojoj bi se nalazila ci-

ĐIKANOVIĆ: U jedno sam ubijedjen, proizvodnja struje „iz mora“ je moguća i isplativa, gradnja elektrana je relativno jeftina, lokacija omogućava male gubitke u prenosu, ne zagađuju okolinu, a vode za njihov rad ima uvijek dovoljno. Nadam da ću podstaći kreativne ljude da razmišljaju o ovoj ideji. To bi bio moj najveći uspjeh.

jev kojom prolazi voda, njenog nagiba, dužine i promjera, kao i veličine vodenog stuba.

Ostaje, međutim, problem vraćanja vode u more, a to je po Đikanoviću moguće na dva načina.

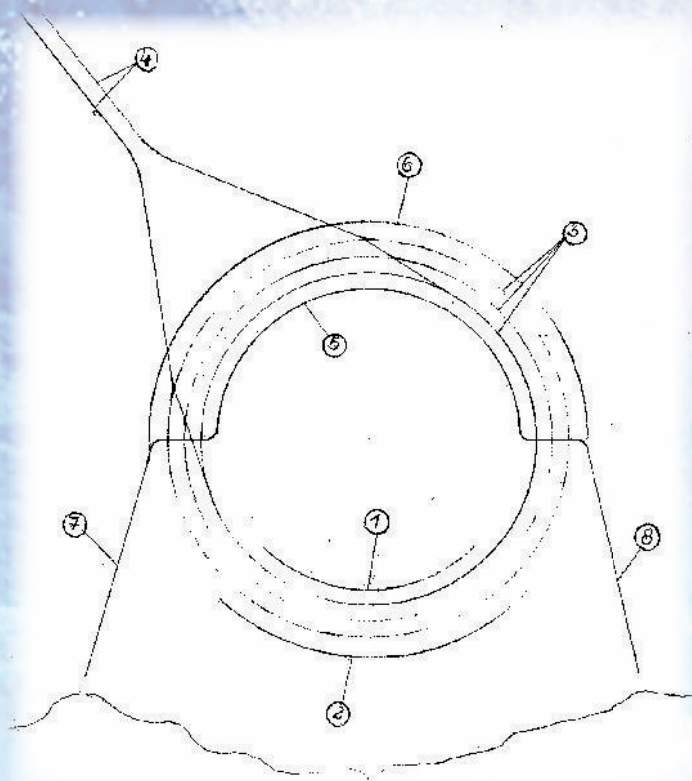
- Prvi način vraćanja vode bio bi pomoću pumpi, postavljenih u bazenu, na kopnu, dok bi se drugi zasnivao na, kako sam ih nazvao, teretnim lokomotivama koje bi vukle veliki broj vagon – cistijerni. Vagoni – cisterne vodom bi se punile po principu spojenih sudova - pojašnjava Đikanović.

Pumpe za vraćanje vode napajale bi se strujom iz posebnog, solarnog, ili sistema vjetrenjača, koji bi, skoro u potpunosti, služio u te svrhe, a da li bi sistem za vraćanje vode bio ovakav, ili bi se tražilo drugo rješenje, u taj dio Đikanović nije siguran. Kao još jedan, raspoloživi način, on navodi i mogućnost vraćanja vode u more pomoću elevatora.

Đikanović je u svakom slučaju, siguran da bi se, dio energije proizvodio, a dio koristio za vraćanje vode i da bi se isplativost reverzibilnih elektrana na moru očitovala u razlici između proizvedene i potrošene energije. O mogućim komercijalnim efektima, smatra Đikanović, jedino bi se mogli izjasniti stručnjaci.

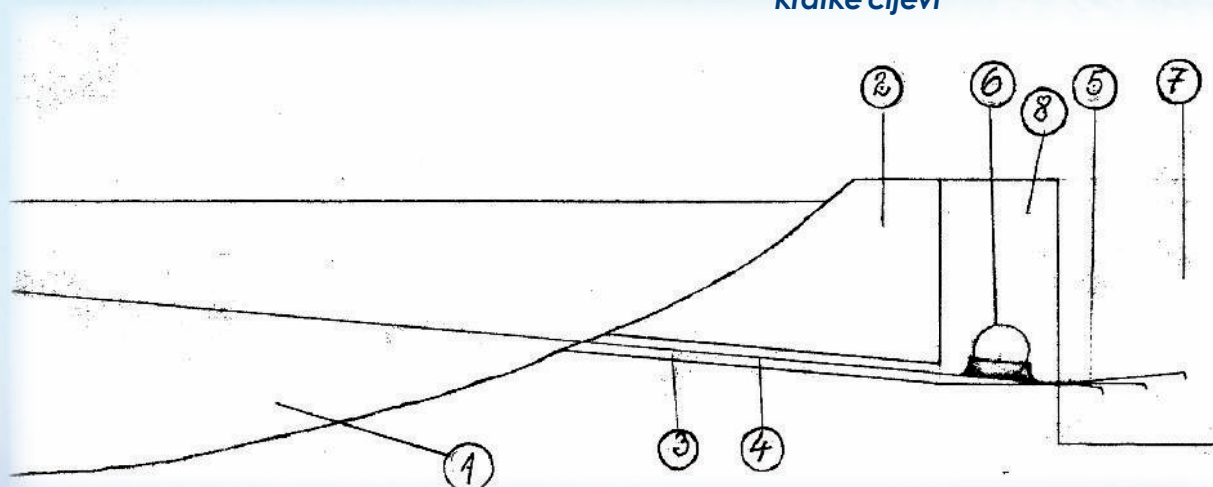
U jedno sam ubijedjen, proizvodnja struje „iz mora“ je moguća i isplativa, gradnja elektrana je relativno jeftina, lokacija omogućava male gubitke u prenosu, ne zagađuju okolinu, a vode za njihov rad ima uvijek dovoljno. Nadam da ću podstaći kreativne ljude da razmišljaju o ovoj ideji. To bi bio moj najveći uspjeh – naglašava Đukan Đikanović.

O. Vulcanović

Jedan od načina za vraćanje vode u more
1. i 2. Polukružni usijeci 3. Tri široka kolosijeka
4. Dva kolosijeka 5. Kanal sa unutrašnje strane kružnih kolosijeka 6. Kanal sa spoljašnje strane kružnih kolosijeka 7. i 8. Kanali koji povezuju kanale br. 5. i 6. sa morem

Drugi sistem proizvodnje
1. Kopno 2. More 3. Kolosijek
4. Tunel 5. Agregat 6. Cijev za dovod vode iz mora 7. Cijev za odvod vode 8. Razvodne i kratke cijevi

Monografija „100 godina crnogorske Elektroprivrede“ (4)

NOVE ELEKTRIČNE CENTRALE

Povodom proslave velikog jubileja, stogodišnjice svog postojanja, EPCG je objavila obimnu, luksuzno opremljenu monografiju pod nazivom „100 godina crnogorske Elektroprivrede“, autora prof. dr Živka M. Andrijaševića, dr Zvezdana Folića i mr Dragutina Papovića. Ova studiozno urađena monografija sa obiljem dostupnih dokumenata čita se poput najzanimljivijeg štiva i predstavljaće pravi dragulj za izučavaoce razvoja elektroprivrede u Crnoj Gori. Od avgusta 1910, kad je, obilježavajući 50 godina vladavine, knjaz Nikola proglašen kraljem, kojim povodom je puštena u rad prva električna centrala za javne namjene, do avgusta 2010, autori prate istorijat ove privredne grane u Crnoj Gori na interesantan, analitičan način, sa pedantnom dokumentacijom, sa živom slikom vremena u kojemu su se odvijale pojedine faze razvoja el. energetskog sistema. U namjeri da čitaocima predstavimo ovu značajnu publikaciju donosimo, u vidu feljtona, naš izbor teksta iz nje, sa namjerom da pobudimo interesovanje za čitanjem Monografije u integralnom obliku što ona, svakako, zaslužuje

Na prostoru Zetske banovine, u čijem je sastavu bila i Crna Gora, postojalo je 1931. godine 18 centrala. Dvije godine kasnije, broj električnih centrala na prostoru Zetske banovine porastao je na 29, od čega su 15 bile privatne, 10 opštinske, a četiri vojne. Od ovih 29 centrala, 15 je radilo na pogon dizel-motorima, 10 plinskim motorima, a četiri su koristile pogon hidro-motora. Sve električne centrale na prostoru Zetske banovine imale su ograničeno radno vrijeme, osim centrale u Dubrovniku, koja je radila neprekidno. U to vrijeme 1 kWh osvjetljenja koštao je 10 dinara. Prema podacima iz 1935. godine, u Zetskoj banovini bilo je 25 električnih centrala, od kojih je 20 imalo javnu i industrijsku namjenu, a 5 centrala je davalo struju samo za industrijsku proizvodnju. Od 20 centrala koje su davale struju za javnu upotrebu, 11 je bilo u privatnom, dok je 9 bilo u 33 opštinskom vlasništvu. Pre-

ma statistici, električnu energiju je tada koristilo samo 12% stanovnika Zetske banovine, dok je u Sloveniji taj procenat bio veći od 70%. Javne električne centrale u Zetskoj banovini proizvele su u 1934. godini oko tri miliona kWh, dok su industrijske centrale, njih pet, proizvele oko 22 miliona kWh. Činjenica da pet industrijskih električnih centrala proizvede sedam puta više struje od 20 javnih centrala, ukazuje ne samo na njihove proizvodne kapacitete, već mnogo više govori o ekonomskoj strukturi tog društva i njegovim potrebama, koje su i uslovile ovu veliku razliku između javne i namjenske potrošnje električne energije. Na osnovu količine proizvedene struje iz javnih centrala, jedan stanovnik banovine prosječno je godišnje trošio oko 25,5 kWh. Iako je prosječna potrošnja struje u Zetskoj banovini bila među najmanjima u Kraljevini Jugoslaviji, primjetno je bilo da potrošnja ubrzano raste. U poređenju sa 1931. godinom, kada

je godišnje prosječno potrošeno oko 12 kWh po stanovniku Zetske banovine, podatak o prosječnoj potrošnji iz 1934. godine (25,5 kWh) ukazuje na dvostruko veći porast. S obzirom na velike razlike u ekonomskom i urbanom karakteru elektrificiranih gradskih sredina na prostoru Zetske banovine, postojale su znatne razlike između prosječne potrošnje struje u pojedinim gradovima. Najveći potrošnju struje po glavi stanovnika u Zetskoj banovini, imao je Dubrovnik (85 kWh), a od gradova sa prostora Crne Gore najveću potrošnju imalo je Cetinje (29 kWh). Ostali crnogorski gradovi imali su duplo manju potrošnju od Cetinja: Kotor 14 kWh, Nikšić 11,5 kWh, a Podgorica 10 kWh. Pored dvije električne centrale (Cetinje i Bar), s kojima je Crna Gora ušla u zajedničku državu, dvadesetih godina XX vijeka započinje elektrifikacija i ostalih mjesta na prostoru Crne Gore. Godine 1925. otpočela je s radom električna centrala u Herceg Novom, koja je bila u privatnom vlasništvu. Centrala je imala pogon na dizel-motore, a njena snaga iznosila je 40 kW, dok je napon generatora iznosio 110 volti. Proizvodila je jednosmjernu struju, čije je cijena 1931. godine iznosila od 8-15 dinara za 1 kWh.

Poslije centrale u Herceg Novom, otpočela je s radom, 1926. godine, javna električna centrala u Kotoru. Centrala je bila u privatnom vlasništvu (vlasnik je bio Mato Brozičević), a nazvana je «Elektro-poduzeće». Centrala je imala snagu od 53 kW, a proizvodila je trofaznu struju. Raspolagala je sa tri dizel-motora, čija je ukupna snaga 75 KS, kao i tri gener-

atora, koji su davali struju od 220 volti za osvjetljenje i 320 volti za industrijsku upotrebu. Prema podacima iz 1931. godine, dužina prenosne mreže na području Kotora, iznosila je 4 km. Centrala je davala struju za 1.400 sijaličnih mjesta u privatnom vlasništvu i 161 sijalicu javnog osvjetljenja. Tokom 1931. godine Centrala je proizvela oko 70.000 kWh, od čega za privatno osvjetljenje 43.000, a za uličnu rasvjetu 25.000 kWh. Cijena jednog kWh iznosila je 12 dinara. Tridesetih godina XX vijeka pisano je o potrebi potpune elektrifikacije Boke Kotorske, čime bi bili stvoreni najbolji uslovi za razvoj turizma. Posebno je isticana važnost električnih centrala koje koristi Ratna mornarica, jer bi njihova snaga, uz već postojeće privatne centrale, bila dovoljna za elektrifikaciju svih mjesta u Boki Kotorskoj. Bilo je i prijedloga da se kao saobraćajno sredstvo, na liniji od Kotor do Herceg Novog, Dubrovnika, Budve i Cetinja, koristi električni tramvaj bez šina. Zarada koju bi imale električne 35 centrale od ovih tramvajskih linija, mogla bi uticati na smanjenje cijena struje za domaćinstvo i industriju, čime bi upotreba električne energije postala masovnija. Krajem 1927. godine završeni su radovi i na izgradnji električne centrale u Nikšiću, koja je davala osvjetljenje za gradske ulice i veliki broj privatnih kuća. Električna centrala je puštena u rad 11. decembra 1927. godine. Proizvodila je trofaznu struju, a njena snaga iznosila je 90 kW. Centrala je u početku imala jednu pogonsku mašinu, snage 30 KS, koja je radila na dizel gorivo, a 1930. godine priključena je još jedna mašina od 100 KS. U Nikšiću, koji je 1931. godine imao oko 4.500 stanovnika, Centrala je snabdijevala privatne kuće u kojima je bilo 1.400 sijaličnih mjesta i 90 sijalica za ulično osvjetljenje, dok je ukupna dužina električne mreže iznosila 9 km. Tokom 1931. godine, električna centrala u Nikšiću proizvela je 35.000 kWh, od čega za uličnu rasvjetu 20.000 kWh, a za rasvjetu privatnih kuća 15.000 kWh. Cijena jednog kWh iznosila je 12 dinara. U Nikšiću je od januara 1931. godine radila i električna centrala na parni pogon, koja je bila namijenjena za potrebe pivare «Trebjesa». Snaga Centrale bila je 9,8 kW. Iste godine kada i u Nikšiću, javna električna centrala otpočela je s radom i u Podgorici (1927). Podgorička centrala bila je u opštinskom vlasništvu.

Centrala je imala pogon na dizel-motore, snage 208 kW, a proizvodila je trofaznu struju. Cijena jednog kWh iz ove električne centrale iznosila je 11 dinara. Podgorička električna centrala je tri godine nakon početka rada, povećala svoju proizvodnju, stavljanjem u pogon novog dizel-generatora, kupljenog u Austriji. Do početka rata 1941. godine, električna centrala u Podgorici raspolagala je sa četiri dizel-motora, ukupne jačine 445 KS. Početkom 1927. godine pristupilo se podizanju električne centrale u Kolašinu, čija je vrijednost procijenjena na 36 miliona dinara. Novac za njenu izgradnju obezbijeđen je od ratnih reparacija, a izvođenje radova povjerenno je jednoj njemačkoj firmi. Električna centrala puštena je u pogon 1929. godine. Centrala je bila u opštinskom vlasništvu, a radila je na lokomobilni (parni) pogon, snage 68 kW. Kolašinska centrala je proizvodila jednosmjernu struju, a generatori su davali maksimalni napon od 44 volti. Cijena jednog kWh iz ove centrale bila je 11 dinara. Najvjerovatnije 1928. godine otpočela je s radom i električna centrala u Risnu. Centrala je bila u privatnom vlasništvu. Pogon centrale bio je lokomobilni, a njena snaga iznosila je 155 kW, dok je napon generatora iznosio 380 volti. Centrala je proizvodila trofaznu struju. Naredne godine počela je da radi i električna centrala u Zelenici, takođe u privatnom vlasništvu. Kao pogon koristila je plinski motor, snage 8,2 kW, sa generatorom čiji je maksimalni napon iznosio 230 volti. Proizvodila je jednosmjernu struju, čija je cijena bila 14 dinara. Iste godine kada i centrala u Zelenci, instalirana je i centrala u Lepetanima (1929), koja je bila u vlasništvu vojske Kraljevine Jugoslavije. Centrala je radila na dizel-motore, snage 100 kW, a imala je generator koji su proizveli trofaznu struju, maksimalnog napona od 380 volti. Pored ovih centrala, u Boki Kotorskoj je postojala u vlasništvu jugoslovenske vojske i električna centrala u Tivtu, za koju nemamo podatak o godini oštivanja. Zna se, da je radila na dizel-motore, snage 390 kW, sa generatorima maksimalnog napona od 380 volti. Tivtavska centrala proizvodila je trofaznu struju, a njena cijena za javne namjene bila je 10 dinara za jedan kWh.

Pored izgradnje novih, modernizovana su i postrojenja javnih električnih centrala iz perioda Kraljevine Crne Gore, povećavana njihova snaga i proizvodnja. Za centralu u Baru je 1929. godine nabavljena još jedna pogonska mašina na dizel gorivo, jačine 90 KS i jedan trofazni generator snage 87 kilovolt ampera, tako da je imala ukupnu snagu 147kW/A. Do početka rata 1941. godine, električna centrala u Baru raspolagala je sa četiri dizel-motora i četiri generatora. Dužina električne mreže koju je napajala, iznosila je oko dvadeset kilometara. Centrala na Cetinju je poslije 1918. godine promijenila vlasnika. Dotadašnjim vlasnicima - Emanuelu i Oskaru Krausu, nova vlast je oduzela električnu centralu i proglasila je državnim vlasništvom. Država je zatim, centralu ustupila na korišćenje firmi braće Zuber sa Cetinja. Električna centrala na Cetinju je 1927. godine povećala svoju snagu, nabavkom jednog dizel-motora od 150 KS. Snaga ovog motora bila je veća nego snaga dva postojeća (ukupno 120 KS). Kupovina novog motora marke Braun-Boveri, preporučena je od ekspertske komisije, juna 1927. godine, koja je ovaj motor ocijenila najekonomičnijim i najprikladnijim za tehničke uslove cetinjske centrale. Do 1945. godine električna centrala na Cetinju raspolagala je sa tri dizel-motora, dvije dinamo-mašine i jednim generatorom. Dužina električne mreže koju je napajala cetinjska centrala iznosila je 17 kilometara. Na osnovu podataka o javnim električnim centralama na pros-

Миливоје М. Савић

Електрификација Зетске бановине

Да би се Зетска бановина електрично осветлила и дошла јефтиније електричној струју за потребе великих као: Требашице, Зете, Таре, Пиве, Мораче, Лима, Букотине, Ибра, Пејске и Девчанске Бастице, Белог Дрима, и малих река, као првог корака...

Велике снаге би добиле када би из Требињског Поља изградили канал до приморја на Зетској реци и у њога сорвали Турбине, а при крају канала наместили турбине, ми би добили око 200 000 коњских снага. Са овом снагом ми би довели праморје зетске области и имали би снаге: за подизање предioniце и ткачнице памука и њуселандског лана, предioniце вуње; за подизање уљне страног уљног семена, као аргоног семена, индијског ланачног семена, араписа и сланице; за кретаче пумпа за наводњавање и одводњавање; за израду стовљана цемента од боксита у Бановини; за израду а-

гу. Извесни стручни људи у иностранству сматрају зетску бановину богатију у воденим снагама него што је Норвешка која се је у Европи сматрала као најбогатија са воденом снагом. По предрачуна Генерале ди Уеац 38 950, Пива 34 520, Лима 85 050, падава Мерава 72 420 и Дрјана 233 140 коњ снага. Овде није урачунава Тара, ни њен стром. Када се изграде железнице и путевн у зетској бановини и изграде водене снаге, место досадашњег исељавања, наступаће знатно насељавање зетске области, да се Божији бзагодет водених снага искористити.

Санџак и Ц. Гора

Израда пута Беране—Нови Пазар

Пре извесног времена Банска Управа на Цетњу одобрила је кредит у суми од 620.133,79 дина. за израду пута Беране—Нови Пазар и то: за израду прво деснице Беране—Нови Пазар 451.541 динар, за израду ширеће истог пута 168.592 динар.

toru Crne Gore do 1931. godine, može se izvesti sljedeći statistički pregled: Na prostoru današnje Crne Gore radilo je jedanaest javnih električnih centrala: u Cetinju, Baru, Herceg Novom, Risnu, Tivtu, Lepetanima, Zelenici, Kotoru, Podgorici, Nikšiću i Kolašinu. Pored cetinjske i barske, koje su instalirane prije 1918. godine, sve ostale nastale su u jugoslovenskoj Kraljevini. Električna centrala u Herceg Novom otpočela je s radom 1925. godine, u Kotoru 1926, u Nikšiću i Podgorici 1927, u Risnu vjerovatno 1928, Zelenici, Lepetanima i Kolašinu 1929. godine, dok se za centralu u Tivtu ne navodi podatak o datumu kada je puštena u pogon. Od ovih jedanaest centrala, četiri su bile u opštinskom vlasništvu (cetinjska, podgorička, nikšićka i kolašinska), pet su bile u privatnom vlasništvu (koterska, hercegnovska, zelenička, risanska i barska), dok su dvije bile u vlasništvu jugoslovenske vojske (tivatska i lepetanska). Većina električnih centrala koristila je kao pogon dizel- motore, dok su dvije bile lokomobilne (risanska i kolašinska), a jedna je koristila plin kao pogonsko gorivo (zelenička). Od električnih centrala na prostoru Crne Gore, najveću snagu u kW imala je centrala u Tivtu (390 kW), zatim podgorička (208 kW), cetinjska (200 kW), risanska (155 kW), barska (115 kW), lepetanska (100 kW), nikšićka (90 kW), kolašinska (68 kW), koterska (53 kW), hercegnovska (40 kW). Najmanju snagu imala je plinska centrala u Zelenici, svega 8,2 kW. Električne centrale u Kolašinu, Zelenici i Herceg Novom, proizvodile su jednosmjernu struju, a sve ostale trofaznu. U zavisnosti od karakteristika električnih centrala i troškova proizvodnje, cijena 1 kWh električne energije razlikovala se od mjesta do mjesta. Najjeftinije je struju naplaćivala centrala u Baru, 5 dinara za jedan kWh, a najskuplja je bila struja iz centrale u Herceg Novom, 15 dinara za jedan kWh. Nešto jeftinija struja u odnosu na Herceg Novi, bila je u Zelenici (14 dinara), dok je jedan kWh u Nikšiću i Kotoru koštao 12 dinara. U Kolašinu i Podgorici jedan kWh plaćao se 11 dinara, u Tivtu 10, u Cetinju 8 dinara za jedan kWh. Rast broja električnih centrala na prostoru Crne Gore, nastavljen je i tridesetih godina. Sredinom 1931. godine opštinska uprava Berana donijela je odluku da se raspiše natječaj za podizanje električne centrale, izgradnju gradske mreže i uvođenje gradskog osvjjetljenja. Opštinska vlast je smatrala da bi najbolji način za elektrifikaciju Berana bilo podizanje hidrocentrale na Limu, Ržaničkoj rijeci ili Bistrici, ali i podizanje termocentrale, budući da se u blizini grada nalazi rudnik mrkog uglja. Ideja o podizanju hidroelektrane ili termocentrale, nije izazvala interesovanje među firmama koje se bave ovih poslovima, tako da je opštinska uprava donijela odluku o podizanju električne centrale sa pogonom na dizel-gorivo.

ku o podizanju električne centrale sa pogonom na dizel-gorivo. Prema novinskoj vijesti, električna centrala u Beranama sa dizel-motorom, otpočela je rad 27. marta 1939. godine. Postoji podatak, naveden u izvještaju Opštinskog odbora iz 1945. godine, 39 da je centrala u Beranama bila lokomobilna, tj. da je njen pogon bio na uglj (lignit). Prema tom dokumentu, električna centrala u Beranama imala je motor marke «Lanu», jačine 33 KS. Centrala je trošila oko 15 tona uglja i oko 180 litara ulja mjesečno. Centrala je imala generator za naizmjeničnu trofaznu struju 220/330 volti, a snabdijevala je oko 500 potrošača, sa 1.500 sijaličnih mjesta. Dužina mreže za napajanje bila je između pet i šest kilometara.

U štampi je naveden i podatak da je 1937. godine puštena u rad i prva termoelektrana na prostoru Crne Gore, podignuta u Pljevljima. Termoelektrana je imala snagu od 70 kW.

Tridesetih godina počela je s radom i industrijska električna centrala u ulcinjskoj solani. Kada je centrala počela s radom nije moguće tačno utvrditi, ali najvjerovatnije da je to bilo 1935. godine, tokom prve berbe soli. Solana je raspolagala sa četiri električne dizalice i tri električne pumpe, koje su pokretala tri dizel-motora, engleske proizvodnje (Crosley). Dva motora su imala po 132 KS, a treći 85 KS. Pored ove industrijske (namjenske) električne centrale, postoje podaci da su električnu centralu između dva rata imali sanatorijum na Lovčenu, bolnica u Pljevljima i fabrika maslinovog ulja u Baru. Početkom 1939. godine otpočeli su pregovori i o elektrifikaciji Budve. Predstavnici akcionarskog društva «Budva», u čijem je vlasništvu bio hotel «Avala», ponudili su opštinskim vlastima da izvrše elektrifikaciju grada iz električne centrale koja je podignuta za potrebe njihovog hotela. Za javnu i privatnu rasvjetu, koju hotelska centrala ustupa opštini, predstavnici akcionarskog društva «Budva» tražili su kao nadoknadu - oslobođenje od uvoznih opštinskih taksi na određeno vrijeme. Opštinska vlast je prihvatila ovu ponudu, pa je centrala izgrađena na zemljištu hotela «Avala». Raspolagala je sa tri dizel-motora marke «Škoda», ukupne snage oko 180 KS, kao i tri generatora. Dužina električne mreže na prostoru Budve iznosila je oko četiri kilometra.

NASTAVAK U NAREDNOM BROJU...

(Monografiju „100 godina crnogorske Elektroprivrede“ u elektronskom izdanju možete pogledati na našem sajtu www.epcg.com)

U ovom broju objavljujemo neke od tekstova iz starih brojeva lista „Elektroprivreda“

ПРОИЗВОДЊА НА ПОЧЕТКУ 1982. ГОДИНЕ

Изванредно у јануару

Производња хидроелектрана „Перућица“ и „Пива“ у јануару 1982. године била је врло нитовина захваљујући повољности хидрологије и спремности постројења као и велике глади за енергијом. Агрегати наших електрана, наиме, произвели су за овај мјесец укупно 261 милион kWh, што је 40 одсто изнад планираног, а 19,5 одсто више него у истом периоду прошле године.

ХЕ „Перућица“ је произвела 119.458.000 kWh, или 8,5 одсто изнад плана, а 11 одсто више него у упоредном мјесecu претходне године, док је ХЕ „Пива“ произвела сва очекивања и превазишла је 141.778.000, или 73 одсто изнад плана, а 27,6 одсто више него у истом мјесecu претходне године. Поред повољности хидрологије, спремности агрегата „Пива“ је максимално произвела због отежане електроенергетске ситуације у Србији.

Потрошња електричне енергије у првом мјесecu ове године у нашој републици износила је 250.225.000 или 13 одсто мање него што је планирано, а 5,4 одсто више него претходне године у истом мјесecu.

У односу на велике и друге потрошаче стање потрошње је слиједеће, и то: КАТ I фаза: 74 милиона киловат часова, што је на нивоу плана и прошлогодишње потрошње; КАТ II фаза: 75.934.000 киловат часова, или 37 одсто испод плана, 30,5 одсто више него у упоредном периоду; Железара „Борис Кидрич“: 2020 киловат часова или 19,6 испод плана (ћеш су скоро биле сталне због недостатка старог гвозда), а 6 одсто више него у истом мјесecu претходне године; Дистрибуција и остали: 108.971.000 киловат часова или 9,6 одсто мање него што је планирано (блага зима), а 0,8 одсто више него истом периоду претходне године.

У оквиру размјене са другим електроенергетским системима у земљи, прије свега за ЗЕП-ом Београд, испоручено је 170.948.000 киловат часова, што је за 108,4 више него што је планирано. У овом мјесecu, у оквиру размјене набављано је из других електроенергетских система у земљи (ЗЕП) 74 милиона киловат часова, што је на нивоу плана,

док је из иностранства купљено 92.520.000 киловат часова што је 17 одсто мање од планираних количина.

Стање акумулација на дан 1. фебруар 1982. године износило је укупно 339 милиона киловат часова, или 12,2 одсто више него што је планирано, а 21,2 одсто је повећалоје него истог датума претходне године. У акумулацијама ХЕ „Перућица“ било је воде за произвођу 142 милиона 800 хиљада киловат часова, што је 32 одсто изнад плана а 17,7 одсто је повећалоје него у јануару 1980. године. У Пивском језеру: 198 милиона киловат часова, или 2,4 одсто испод плана, али 24 одсто повећалоје него у истом периоду прошле године.

Докоци су у овом мјесecu повољности у сливу Зете („Перућица“) за 21,4 одсто и износили су 24 кубна метра у секунди, а 273 одсто су бољи него у јануару прошле године, док су у сливу „Пива“ неповољни за 10 одсто у односу на план (износили су 58,71 м. сек. али су 135 одсто изнад прошлогодишњих дотока у јануару.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА СИТУАЦИЈА

СТАЊЕ АКУМУЛАЦИЈА ЗАБРИЊАВА

Према ин формацији коју смо, на дан 15. априла 1982. године добили од дежурног диспетчера Јабуда Гојнића, стање акумулација у нашем електроенергетском систему је доста забрињавајуће, о чему говоре слиједећи подаци:

У језерима ХЕ „Перућица“ сада има воде за произвођу свега 93 милиона kWh, док је план 149 милиона kWh, а у Пивском језеру 98 милиона kWh, док је план 201 милион kWh. Кад се зна да је истог датума прошле године у језерима Слано и Крупац било воде за произвођу 123 милиона kWh, а у језеру ХЕ „Пива“ чак 226 милиона kWh, онда је тек јасно колико је стање критично. Уколико не буде обилнијих и дуготрајних падавина стање ће постати још критичније. Последње кише само су незнатно поправиле стање. Треба рећ и да дотоци, на дан 15. април ове године у сливу Зете (ХЕ „Перућица“) износе 130 MW, тако да „Перућица“ и даље ради из дотока, производећи дневно око 2 милиона 900 хиљада kWh.

Иначе, кад је ријеч о производњи, од почетка године до данас хидроелектране „Перућица“ и „Пива“ произвеле су укупно 729 милиона kWh, што је 74 милиона kWh више него у истом периоду прошле године када је произведено 655 милиона kWh. ХЕ „Перућица“ је произвела у овом периоду 377 милиона kWh (прошле године 399 милиона) а ХЕ „Пива“ 352 милиона (прошле године 256 милиона kWh).

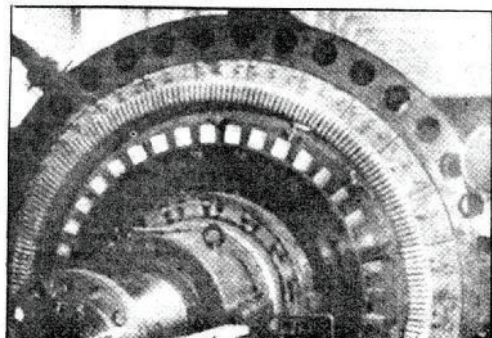
За три ипо мјесеца ове године потрошачи у Црној Гори конзумирали су 910 милиона kWh, што је 162 милиона kWh више него у истом периоду прошле године.

ИЗ ООУР-а ХЕ „ПЕРУЋИЦА“

НАЈЗАД И СЕДМИ АГРЕГАТ

Као што смо и до сада писали у неколико наврата, седми агрегат ХЕ „Перућица“ доста дуго није радио због квара лежаја и осовине, заправо због техничких неисправности ових виталних дјелова машине. Овога пута у прилици смо да наше читаоце обавијестимо да је санација седмог агрегата завршена, да је струја коју он производи потекла преносном мрежом још крајем јануара откада непрекидно ради 700 часова. Према ин формацијама руководиоца сектора развоја Рака Милошевића, Републичка комисија за давање употребне дозволе упознала се са степеном готовости овог агрегата 27. фебруара. Овом приликом договорено је, на основу захтјева Комисије, да се технички пријем, односно употребна дозвола за седми агрегат изда након комплетирања техничке документације везано за санацију лежаја и осовине, као и након замјене двије неисправне сонде на агрегату. Према овоме, седми агрегат ће продужити пробни рад до половине априла, када ће се Републичка комисија поново састати и издати употребну дозволу, наравно под условом ако све буде уреду, у што овдје у ООУР-у нико не сумња.

Додајмо да је значајно у овом тренутку што је и овај агрегат доведен у исправно стање, нарочито због чињенице што је прољеће већ ту па се очекују и већи дотоци, које у сваком тренутку треба искористити што је једино могуће максималном потгонском спремношћу.

СЈЕДНИЦА РАДНИЧКОГ САВЈЕТА ООУР –а ХЕ „ПИВА“

ДОГРАЂИВАЊЕ ПРАВИЛНИКА О Л. Д.

На сједници Радничког савјета ООУР –а ХЕ „Пива“ од 25. марта разматран је материјал –извјештај радне групе, за „критичку анализу Правилника о личним дохоцима“, који са извјештајем друге радне групе за „критичку анализу“ систематизације радних мјеста“, чини једну целину. Раднички савјет је послје изјасне дискусије донио одлуку да се прошири Комисија РС за нормативну дјелатност са неколико представника појединих сектора, и да на основу материјала радних група и других ставова, који су се чули на РС и другим тијелима ООУР –а изради нацрт нових докумената из ове области, како би се, у нормалном поступку све то усвојило и почело примјенити кад се изврши пресељење у Пљужине. Услови који ће се појавити у новом сједишту ООУР-а знатно ће утицати на ова документа.

Настојаће се (у комисији) да се искристализира, објективна мишљења, уградe у документа –радни материјал преднацрта, како би на најбољи начин ријешили одређени проблеми. Но, треба знати, да ће бити потешкоћа обзиром на специфичне услове привређивања сваког појединца, на проблем праћења свакодневних резултата рада. Из доса-

дашње праксе произилази да је утврђени каталог послова био основ за формирање износа личног дохотка и да је даље изгубио сваку функцију, јер се није пратило да ли радник извршава послове, који му дају висину личног дохотка. Покушало се то раније у почетку, али је „неко“ обуставио тај систем контроле или обрачуна учинка, а можда је преутно све пало у воду. Остало је, дакле, као код режиских плата, па је испало да је каталог послова био параван за друге ствари. Колико ће се све то сада уредити и какви ће принципи побједити, питање је цијелог колектива и његове свијести, али је чињеница да оно како се радило до сада није у сагласности са принципом „колико радиш толико добијеш“.

На сједници је такође донесена одлука, о повећању регреса за топли оброк на 50 дина. Међутим, угоститељство Пљужина реагује муњевитом брзином и топли оброк диже на 60 дина. Такође су и покупијели други оброци. У одсуству конкуренције, овдашњи угоститељи се понашају као „посебна сила“, али организованим напорима могла би се уразумити.

Ж.Ш

REBUSI

... „Uz život se ne prilaže uputstvo za upotrebu, i svako to odradi kako već ume, zanemi tamo gde bi drugi viknuo, nasmeje se gde bi drugi zaplakao, uvredi se tamo gde bi se neko obradovao...”

Uđe u pogrešan vagon, siđe stanicu pre, ili kasnije...

Pokoleba se, samo prebaci veslo iz ruke u ruku, a struja ga odnese presudno dalje, odredi drugo mesto na kome će pristati...”

Odlomak iz knjige „Jedan od onih života“
Đorđe Balašević

Čovjek je jedina brzo kvarljiva roba s dugim rokom trajanja.

(Fridauer Fredi Milan)

Čovjek se probija dok je mlad. Kasnije pazi da se mladi ne probiju.

(Kanižaj Pajo)

Čovjek nije nikada dovoljno star da ne bi bio glup.

(Kovačević Miroslav Mikkeli)

Najtajanstvenija knjiga na svijetu otkrivena je 1912. u Italiji. Do današnjeg dana niko još nije uspio da dešifruje pismo.

Prvi grad na svijetu koji je dostigao milion stanovnika bio je Rim, 133. godine prije nove ere. London je milionitog stanovnika dobio tek 1810, a Njujork 1875. godine. Danas u svijetu ima oko 300 gradova sa više od milion stanovnika.

Rimski prirodnjak Plinije Stariji (23—79) kao melem posle brijanja preporučivao je smotuljak paukove mreže natopljene uljem i sirćetom.

Alesandro Volta (1745 - 1827), čuveni italijanski fizičar na čiji je naučni rad presudno uticao pronalazak ljekara Luidija Galvanija koji je ustanovio da se žablji kraci pri dodiru sa metalnim predmetom grče. Volta je rastumačio da do grčenja dolazi usljed naelektrisanja dva metala kada je između njih elektrolit: rastvor baze, kiseline ili soli. Na osnovu ovoga Volta je napravio prvu elektrostatičku mašinu, takozvani Voltin elektrofor, galvanski element, bateriju galvanskih elemenata (Voltin stub) i drugo.

Volt (V) - u SI izvedena jedinica za mjerenje električnog napona, elektromotome sile i električnog potencijala. Predstavlja onaj napon na homogenom žičanom provodniku kroz koji prolazi struja jačine jednog ampera a utrošena snaga između dvije tačke iznosi jedan vat: $V=W/I=J/C=kgxm2/s2x A$.

OOPS BLONDE MOMENT

Zaustavlja policajac veoma pijanu plavušu: „Razlog za Vašu saobraćajnu nezgodu je alkohol!“

„Uh, dobro je, pomislila sam da sam ja kriva!“

Došla plavuša sa vozačkog ispita i priča drugoj plavuši: „Ne znam kako sam pala na vozačkom. Došla sam do kružnog toka, na znaku je pisalo 30 i ja sam 30 puta kružila oko njega.“ „Možda si se zabrojala“ – odgovori joj drugarica.

Znate li koliko ima viceva o plavušama?
Nijedan – sve je istina!

Ja sam plavuša! - Koji je tvoj izgovor?

Najveći dio onoga što znamo je samo mali dio onoga što ne znamo.

Blago onome ko zna da ne zna, a hoće da zna.

Na početku ne znate ništa. Na kraju opet ne znate ništa, ali sa mnogo životnog iskustva.

Ništa u životu nije tako loše da ne bi moglo biti i gore, ali ni tako dobro da ne bi moglo biti bolje.

Kako se razlikuju muške od ženskih muva? –Muške su na flaši, a ženske na ogledalu!

Došao Crnogorac na pijacu i pita prodavačicu:

- "Pošto paprika?"

- "Dva eura".

- A on ce:

- "Da nijesu možda punjene???",

Povrijedio Crnogorac nogu i otišao kod ljekara. Ljekar: Ne vrijedi, polomljena je, moraćete da stavite gips.

Crnogorac: Čuj jado, gips?! Mermer turi, mermer !!!

Neki su se oženili zato što im je dosadilo da peru sudove, a neki su se upravo zbog toga razveli.

Nemojte se zanositi da nešto možete promijeniti na muškarcu, osim ako nosi pelene.

Što je brak duži, riječi i rečenice su sve kraće.

Ožljeni ljudi žive duže zato što im se život odužio!

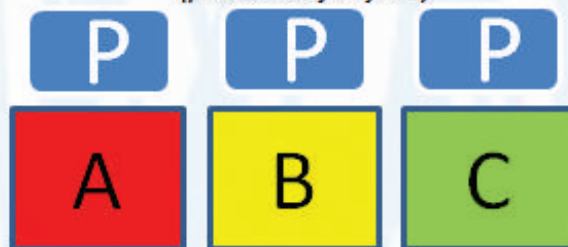

Vodite ljubav, a ne rat. A možete i oboje – vjenčajte se!

Poštovane kolege,
Pozivamo Vas da učestvujete u izradi „šarenih strana“. Viceve, šale, karikature,... šalžite na e-mail: tanja.nikcevic@epcg.com

AKTUELNO!

(pronadi svoje mjesto)

Počeo projekat solarnog grijanja

Projekat solarnog grijanja u Crnoj Gori, Montesol, zvanično je počeo početkom jula, potpisivanjem sporazuma o saradnji sa izabranim bankama i uručivanjem sertifikata autorizovanim instalaterima, saopštili su iz Ministarstva ekonomije. Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Programom zaštite životne sredine pri Ujedinjenim nacijama (UNEP) i italijanskim Ministarstvom životne sredine, kopna i mora (IMELS) implementira projekat Montesol, koji ima za cilj uspostavljanje atraktivnog i održivog finansijskog mehanizma za obezbjeđivanje kredita za domaćinstva za ugradnju solarnih kolektora.

Za potrebe projekta predviđen je novčani iznos od milion dolara, koji će se iskoristiti za implementaciju i subvencioniranje kamatne stope kod komercijalnih banaka.

Za potrebe projekta izabrane su NLB Montenegro banka i Hypo Alpe Adria banke u Crnoj Gori preko kojih će se plasirati kreditna sredstva, kao i firme koje su akreditovane da ugrađuju solarne sisteme za zagrijavanje vode u projektu Montesol. Ponuđači su dostavili ponude koje se odnose na instalaciju opreme i na usluge servisiranja tokom garantnog perioda. Kompletni solarni sistemi (oprema i instalacija) su veličine 2,4,6 m² solarnih kolektora.

Kreditni uslovi su ponuđeni za sisteme u tri veličine približno iznose 1350, 1850 i 2250 eura, a garantni rok za uređaje je 5 godina.

U sklopu projekta, domaćinstva će moći putem beskamatnih kredita na do sedam godina, da kupe solarne sisteme za zagrijavanje vode kojima će obezbijediti značajne uštede u potrošnji električne energije.

(Mina)

Podmorski kabal će povećati bruto društveni proizvod

Crna Gora će, u toku petogodišnjeg perioda izgradnje podmorskog kabla sa Italijom, povećati svoj bruto društveni proizvod za 390 miliona eura odnosno 78 miliona godišnje, navodi se u Analizi o tom projektu. U tom periodu očekuje se i povećanje budžetskih prihoda za oko 40 miliona eura odnosno oko osam miliona godišnje.

Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Italije o izgradnji podmorske elektroenergetske konekcije između prenosnih mreža dve države, usvojen je u julu prošle godine u Skupštini.

Prema tom propisu, Italiji će pripasti 80, a Crnoj Gori 20 odsto prenosnog kapaciteta. Ulaganja italijanske strane su veća sedam i po puta.

Procenjuje se da će ulaganja Italije odnosno firme Terna biti na nivou od oko 758 miliona eura, a Crne Gore od oko 100 miliona eura.

Realizacija projekta, kako očekuju u Vladi, stvaraju se značajno bolje, jače prenosne mreže, posebno nakon realizacije projekta izgradnje dalekovoda Pljevlja crnogorsko promorje, jer će se formirati prsten 400 kV mreže, što je veoma značajno sa aspekta stabilnosti sistema.

- Taj projekat kako navode u Vladi, omogućiće lakši pristup evropskim fondovima za razvoj elektroenergetskih sistema, pozitivan uticaj na cijene akcija, kao i brži i kvalitetniji razvoj Crnogorskog elektroprenosnog sistema.

- Kao posredne koristi su navedene rast zaposlenosti, građevinarstva, transporta, pozitivni trendovi na tržištima nekretnina i kapitala, poboljšanje makroekonomskih i fiskalnih indikatora i povećanje javnih prihoda. (energoportal.info)

NAGRADNA IGRA:
Elektroprivreda čitaj, po nagradu hitaj

IZVUČENI DOBITNICI PRVOG KOLA

Javno izvlačenje dobitnika mini nagradne igre, koju organizuje list „Elektroprivreda“, održano je u zgradi Direkcije, u Nikšiću. Nagrade, za srećne dobitnike, su izvukle Ana Roganović, menadžer u veleprodaji Albone i Ksenija Radonjić iz Direkcije za ljudske resurse EPCG.

Dobitnici šest poklon vaučera, u vrijednosti od po 50€, za trgovinu u Albona marketima, su:

- Jakić Tomaš (ED Žabljak)**
- Purić Darko (TE „Pljevlja“)**
- Kalezić Miluša (Direkcija Nikšić)**
- Račić Branka (ED Berane)**
- Delić Jakov (HE „Piva“)**
- Vuković Veselin (ED Mojkovac)**

Pet dobitnika navijačkih setova vaterpolo reprezentacije Crne Gore su:

- Kontić Savo (ED Nikšić)**
- Gajević Nenad (TE „Pljevlja“)**
- Damjanović Miroje (HE „Perućica“)**
- Bošković Vasilije (ED Kolašin)**
- Ščekić Dragan (ED Podgorica)**

Dobitnicima čestitamo na nagradi, a ostalima želimo više sreće u narednom krugu.
Redakcija

Elektroprivredu čitaj, po nagradu hitaj!

Mini nagradna igra organizuje se u dva broja lista
"Elektroprivreda" u trajanju od 06.06. do 10.08.2011. godine

-Pravo i pravila za učešće-

Pravo učešća u nagradnoj igri imaju svi zaposleni u Elektroprivredi Crne Gore osim zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću.

Učesnici trebaju popuniti nagradni kupon objavljen u korporativnom listu "Elektroprivreda" ili na sajtu EPCG, izrežu ili odštampaju kupon i ubace ga u kutiju predviđenu za nagradnu igru. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje se svakog 22. u mjesecu, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista "Elektroprivreda".

-Nagrade-

Prvi krug od 15.06. do
01.07.2011. godine

- šest poklon kupona u vrijednosti
od po 50€ za trgovinu u **Albona**
marketima-

- 5 navijačkih setova vaterpolo
reprezentacije Crne Gore-
Drugi krug od 25.07. do
10.08.2011. god.

- šest poklon kupona u vrijednosti
od po 50€ za trgovinu u **Albona**
marketima-
- 5 navijačkih setova vaterpolo
reprezentacije Crne Gore-

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

Novosti iz Albone

TRI GODINE POVJERENJA SA RAZLOGOM

Našim prijateljima iz Elektroprivrede Crne Gore, Albona ne treba posebno da se predstavlja, jer još od osnivanja naše trgovačke kuće, EPCG jedan je od prvih poslovnih partnera sa kojim smo ušli u saradnju

Iako postojimo samo tri godine, u ovom trenutku raspoložemo sa 40 marketa i 4 ugostiteljska objekta koji su dobro pozicionirani u sedam crnogorskih gradova. I veleprodaja Albone već ima nekoliko reprezentativnih programa iz inostranstva, iz dijela hrane i hemije, za čije pozicije u svojim marketima su zainteresovani i drugi trgovački lanci u Crnoj Gori. Samo tri godine je kratak period za odličan rezultat koji je Albona sa svojih 650 zaposlenih uspjela da ostvari. Uspjeh je utoliko veći ako se zna da je samo u prošloj godini Albona otvorila 14 objekata i 230 novih radnih mjesta, a promet u odnosu na 2009. godinu uvećala tri i po puta. I sve to pored izuzetno jake konkurencije i prilično oslabljene kupovne moći naših građana.

Uspješnu poslovnu godinu nam je omogućila i znatno veća kvadratura prodajnog prostora u novim supermarketima širom Crne Gore, pa smo tako i ponudu uspjeli da oplemenimo većim asortimanom roba i do 13000 artikala.

. Nije se lako pozicionirati na crnogorskom tržištu koje je malo, a zasićeno ponudama drugih, velikih lanaca. Graditi novi sistem u tim uslovima, pomalo je hazarderska

ideja. Stanje u crnogorskoj privredi, diktiralo je i model poslovanja na domaćem tržištu. Zanimariva kreditna podrška od strane banaka, takođe je imala svoj udio u ovoj priči. Onemogućavala je brži razvoj i veća ulaganja u širenje lanca. Ali, Albona je uspjela da, pored širenja malo-prodajne mreže, implementira savremen trgovački standard u svim objektima koje je tokom protekle poslovne godine otvorila. Postojeću dinamiku razvoja namjeravamo da odnjegujemo i u 2011. Godini. Sad nam je preostala nadgradnja sistema i veleprodajne ponude Albone, dolazak na nova tržišta, širenje ka primorju i prema sjeveru, zatim nastavak razvoja politike kartičarstva, bogata akcijska politika zbog koje smo i dobili epitet najakcionalnije trgovine u Crnoj Gori. Jer, naši potrošači u Alboni svakodnevno mogu naći artikale na sniženju. Tu su redovne vikend akcije, nedjeljne i velika mjesečna akcija od 07-22., na nevjerovatnom sniženju jedan artikal nedjeljom/objave u Jutarnjem programu RTVCG/, potom 21. i 22. svakog mjeseca popusti za penzionere. Sve ovo išlo je na ruku našim potrošačima, radi kojih i postojimo! Uskoro kreće i naš lojaliti program za vjerne potrošače i nagradna igra povodom Tri godine povjerenja sa razlogom. Ovo je prilika da vas pozovemo da učestvujete i u njoj i možda neko od Vas osvoji neko od ljetovanja koje smo ugovorili sa renomiranim turističkim agencijama. Toliko u ovom broju Vašeg lista o novostima iz Albone!

Služba za informisanje Albona doo

Bogat asortiman gotovih i jela sa roštilja...Tel. za naručbe 067-272 022

KUPON

Elektroprivredu čitaj,
po nagradu hitaj!

ime i prezime: _____

poslovna jedinica: _____

tel: _____

e-mail: _____

Elektroprivredu čitaj,
po nagradu hitaj!

ime i prezime: _____

poslovna jedinica: _____

tel: _____

e-mail: _____

KUPON

